

„LA EUROPA LIBERĂ S-AU PETRECUT TOATE MANIFESTĂRILE ANTIREGIM“

În ianuarie 1989, pe agenda Securității interveniseră ca nouă prioritate și schimbările de la postul de radio Europa Liberă. După diagnosticarea unei tumori cerebrale, directorul Vlad Georgescu suportase o intervenție chirurgicală la Washington. Pe timpul bolii și după decesul său, director interimar al postului din München a fost Nicolae Stroescu Stănișoară.

La 1 ianuarie 1989, secția de limbă română de la Radio Europa Liberă a anunțat că Nestor Rateș va fi viitorul ei director. Imediat, departamentul Securității „responsabil” cu Europa Liberă a reactualizat baza de date a noului manager. Au revăzut, la început de an, și planurile de măsură pentru contracararea celei mai populare prese din România.

Cât de eficient a fost postul din inima Europei Centrale ce emitea în limba română se poate închipui și după trecerea pe care o avea în ochii lui Ceaușescu. În fiecare dimineață – a relatat Marin Neagoe, șeful Direcției a V-a Securitate și Pază – pe biroul Cabinetului 1 aștepta copia scrisă a emisiunilor din seara precedentă. Lectura lor, în diagonală – amănunțită, uneori – era parte a cotidianului lui Ceaușescu. Dacă vreunul dintre ziaristiștii postului ar fi fost readus în țară, l-ar fi așteptat condamnarea la moarte.

Gazetar experimentat chiar de când părăsise România, Rateș nu era soluție „de dorit” în compartimentele Securității destinate monitorizării, reducerii la tăcere ori măcar compromiterii postului ce „defaima țara”. Cunoscător al marxism-leninismului și materialismului dialectic de la forma originală la vulgatarele sale – ca licențiat, la București, în filosofie (1958) –, noul director se anunța a fi maestrul de temut în armele „sistemului”. La absolvirea facultății fusese repartizat redactor la Agerpres. Lucrase 14 ani în singura agenție de presă din România. Până la a-i fi aprobată emigrarea (1973), fusese și redactor la Federația Comunistărilor Evreiești din România. A trăit scurtă vreme în Israel (desti-

Nestor Rateș, cu Regele Mihai și Regina Ana Foto: Arhiva personală Nestor Rateș

nația inițială), după care s-a stabilit cu familia în Statele Unite ale Americii. Era angajat al subredacției din Washington a Europei Libere din 1976.

În 1989, lui Nestor Rateș i-a fost dat să trăiască ultimul an de „război rece” la intensitatea comenzii din linia întâi. Căci, la Radio Europa Liberă s-au petrecut toate manifestările antiregim din România”, spune el acum.

„Ce sarcini ați primit la plecarea din Washington către München? – I-am întrebat pe Nestor Rateș în conversația noastră recentă despre începutul lui „annus mirabilis” 1989.

„Trebuie să spun că noi nu primem sarcini, mi-a răspuns fostul director al postului Radio Europa Liberă. Era vorba de a schimba într-un chip substanțial emisiunile, orientarea sau diverse puncte de reper pe care le aveam sau de politică editorială etc. Erau lucruri foarte sensibile. Nu aveam voie să incităm lumea la revoltă, nu aveam voie să strigăm «Jos

Ceaușescu!». Nu aveam voie o mulțime de lucruri, pentru că eram un post de radio american – un post de radio românesc finanțat de Statele Unite și cu management american. Eu însumi eram cetățean american. Atunci trebuia să găsim căile și limbajul pentru a exprima și a încerca să inițiem o mișcare – nu în sens de mișcare organizată, ci de deplasare într-un ton și o manieră foarte subtile. Și nu atât prin gura noastră, ci prin gura altora. Ce primeam din țară, ce scria presa internațională, declarațiile oficiale ale SUA, ale altor țări, Conferința de Securitate și Cooperare în Europa... erau incluse o mulțime de evenimente care s-au petrecut în 1989, nu neapărat în România. Include și prin mesaje subliminale, pentru a determina o înțelegere a momentului istoric în care se afla populația României. Un moment de schimbare.”

În vreme ce radioul și televiziunea bucureștenă aveau peste 1.000 de

angajați, în secția de limbă română din München lucrau doar 54 de salariați. Cu 14 ore de emisie zilnică! Și mari dificultăți de documentare. Interdicția în vigoare de-a avea comunicări nesupravegheate cu străinii, anihila dorința de dialog a ascultătorilor din România cu ziaristiștii de la Europa Liberă. Fuseseră drastic reduse și călătoriile în străinătate ale scriitorilor care alimentau postul cu știri calde din „actualitatea românească”. Cu telefoanele și scrisorile românilor sub control sigur – cel puțin pe relația cu străinătatea –, cum se făcea documentarea la München? Ce feedback aveau cu ascultătorii?

„Nu prea era, mărturisește Nestor Rateș. Mai veneau unii din țară, mai dădeau câte un telefon unii mai curajoși. Aveam corespondenți de presă străini cu care mai colaboram.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALUL ZILEI

În dimineața zilei, locuitorii orașelor din apropierea Bucureștiului au pornit-o, ca de obicei în ultimii ani, spre Capitală. Nu pentru a contempla mărețele realizări ale „Epocii de Aur”, ci pentru a face aprovizionarea pe o săptămână. La București mâncarea se mai dădea fără „rație”.

„Omagiu fierbinte“

În inima Bucureștiului, la Sala Dalles, s-a desfășurat expoziția de carte și artă plastică „Străns uniți sub tricolor”, dedicată aniversării zilei de naș-

tere a lui Nicolae Ceaușescu. La loc de cinste s-au aflat, desigur, bestseller-urile „Tovarășului” și numeroasele sale biografii scrise la comandă de autori din toate țările lumii. Alături de volumele „lui”, au fost expuse „operele” chimistei de renume mondial”. O altă „atrakție” a vernisajului a fost colțul dedicat special tineretii revoluționare a perechii prezidențiale. În picturile lor, Eugen Palade, Corneliu Ionescu și Doru Rotaru au evocat și ei „anii ilegalității”. Pe pânză sau în bronz, cu penelul sau cu dalta, au adus un „fierbinte oma-

giu” sărbătoritului și alți artiști mai mult sau mai puțin consacrați: Sabin Balașa, Vladimir Setran, Suzana Fântănar, Eftimie Modilcă, Ion Bițan, Iulia Hălaucescu, „Demonstrație pentru pace”, „Republica”, „Cântec pentru țară”, „O nouă platformă industrială”, „Midia-Năvodari”, „Hala de montaj”, „Vremea secerișului”, „Petrolul” și „Șantierul Canalului Dunăre-Marea Neagră” au fost doar câteva dintre titlurile creațiilor realizate în maniera „realismului socialist”.

(Continuare în pag. a II-a)

Reclama în comerțul planificat

„Evident, îi vine bine un costum din stoffe fine”, „Fermecătoare cu Farmec” sau „Azi la CEC un Leu deși, mâine el va scoate pui” sunt câteva din sloganurile publicitare care circulau prin '89, deja de mai mulți ani, pentru că nu se înova foarte mult în publicitate în perioada comunistă.

„Reclama e sufletul comerțului” era un aforism valabil și în 1989, chiar dacă originalitatea reclamei era mai mică, iar comerțul era planificat. În lipsa mecanismului concurenței, firesc pentru o economie de piață, e greu de imaginat că existau reclame. Și totuși, acestea se regăseau pe toate canalele existente la acea dată: în reviste, la televizor și la radio, ca afiș, ca

advertorial. Dar, într-o economie planificată și publicitatea era planificată. Într-adevăr, lipsind presiunea concurenței, campaniile publicitare nu aveau dinamica din zilele noastre. Am remarcat prezența aceluiași reclame doi ani la rând, ceea ce astăzi ar fi greu de imaginat, „ne-a declarat autoarea unei analize a publicității în perioada comunistă, conf. dr. Delia Cristina Balaban de la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca. În epocă s-a încercat departajarea ideologică a publicității de tip socialist de cea capitalistă, aprig criticată”. I. Pavel, în cartea „Publicitatea și reclama în comerțul socialist”, apărută la Editura Științifică din București, „explică” diferența dintre publici-

tatea din sistemul socialist și cea din sistemul capitalist. „Din perspectiva ideologiei politice, publicitatea capitalistă este acest opusul celei socialiste, afirmă autorul mai sus amintit. În publicitatea capitalistă, reclama nu este decât un instrument de luptă pentru cucerirea pieței, fiind folosită în mod abuziv, pentru a induce în eroare consumatorul și «imbracă de multe ori unele forme deșănțate, respingătoare». În același timp, publicitatea socialistă reprezintă o «acțiune de lămurire» prin care se încearcă atragerea atenției consumatorului asupra unor produse, precum și educarea gustului clientului.”

(Continuare în pag. a III-a)

JURNALE PERSONALE

28 IANUARIE

Uitat să notez: vizita femeii cu ochi verzi. Doamna L., trimisă de Micuța pentru blana. N-o ia, pentru că-i prea scurtă, dar rămâne la o cafea, cu poftă de vorbă. Aflu că e soția unui confederat de la Medicină (chimie, biochimie sau cam așa ceva), pe care l-am cunoscut de mult, în burlăcie. S-a pensionat, are o fiică în Canada, d-l-l a plecat și el în „vizită”, dar ea îmi mărturisește, discret, că nu se mai întoarce

și că apoi și ea... Dar mai are până la pensie, așa că mai stă. Dar când e singură, simte că e serios amenințată. Nervii n-o mai țin. Face gimnastică, judo, inot, bazine, lungi plimbări pe jos, să-și mențină forma, să fie aptă pentru noua etapă de viață, dincolo. Lumea o cam asaltează însă, unii îi fac felurite apropouri, răspunde ea categoric, nu mai e tocmai tânără, dar bărbății... Or, ea nu se „destrăbălează”, n-are de gând, e o femeie serioasă, vrea să se păstreze tot așa. Toate mi le debitează cu un fel de subțel, apoi își dă drumul: povestea vieții ei. Retin doar că e nepoata a doi scriitori, pe ambele

ramuri, maternă și paternă: a lui Blaga și a lui Geo Bogza. Imi știe cărțile, cunoaște niște literați, o între-sează Buzura, așteaptă volumul II din „Refugii” ș.a.

„A scrie înseamnă a tăcea” (Bogdan Ghiu, într-o poezie din „VR” 10/1988). Primul pas, cel mai mic: sedință de catedră, se discută cei care au cerut să plece peste vară în străinătate, în concediu. Trez fără comentarii, mă sprâjină Curti, Bitan, Sergiu, Leopold adaugă și de la el. Mi se va da extrasul de proces-verbal.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALUL OMULUI SIMPLU

LEGENDE DESPRE SARSACOT ȘI PARTIZANII DIN MUNȚI

„E destul de greu să-mi amintesc 1989. Nu din pricina cărărilor memoriei care s-au intersectat cu ale altor ani, iar lucrurile s-au incurcat cumva. În 1989 aveam 15 ani. Destul de mare cât să-mi amintesc, suficient de mic încât relevanța faptelor nu aibă semnificații atunci. De-abia astăzi privesc întâmplările acelei a dintr-un alt unghi, poate și prin prisma omului «aparent matur», poate și încercând să fac o reconstituire fără implicații emoționale directe, atâta timp cât 20 de ani s-au scurs.

În 1989 eram în clasa a VIII-a. Adică organizații de pionieri, uteciști viitori... etc. Și, mai mult decât atât, admiterea la liceu. Viitorul meu, pe

care mama mi-l hotărâse fără să mă întreb, nu fiindcă părerea mea ar fi contat – însă oamenii maturi își cunosc cel mai bine proprii copii și, prin urmare, pot lua decizii în numele lor. Așadar, mama a decis că eu voi urma un liceu cu profil chimic (cel mai bun din oraș Câmpulung Muscel – n.r.), iar apoi, obligatoriu, pe la Galați, o facultate de chimie industrială. Faptul că eu nu aveam nici o legătură, nici sentimentală, nici impusă, cu chimia nu avea nici o relevanță. Doar și alții făceau la fel! Existau o mulțime de ingineri chimisti care nici chimia elementară nu o cunoșteau. Dar asta nu conta.

(Continuare în pag. a III-a)

CALENDAR

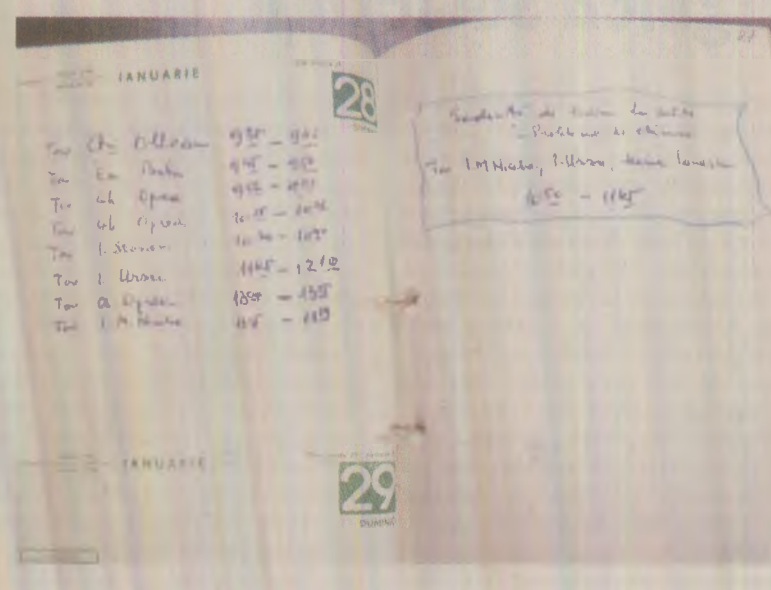
28 ianuarie (sâmbătă)
Soarele a răsărit la 7:38, a apus la 17:19
Luna a apus la 10:06
Sărbătoare creștină:
Cuvioșii Eftrem Sirul, Paladie și Iacob Sihuștrul

S-a întâmplat la 28 ianuarie 1989

● La București, Ambasada Republicii Polone a organizat, prin ambasadorul Jerzy Wosniak, un cocteil dedicat Sărbătoririi celor 40 de ani de la semnarea tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală între România și Polonia;

● Regele Spaniei, Juan Carlos, l-a primit pe Yasser Arafat, președintele Comitetului Executiv al Organizației pentru Eliberarea Palestinei. Ramona VINTILĂ

AGENDA ELENEI CEAUȘESCU

La 9:35 a intrat în biroul Eleni Ceaușescu primul chemat – generalul Constantin Olteanu. Fost ministru al Apărării Naționale (1980-1985) și primar general al Capitalei (1985-1988), Olteanu era consultat des. Că avea parte de aprecierea Cabinetului 2 putem deduce din avansarea sa, spre sfârșitul lui 1989, din calitatea de membru al CPEX în funcția de secretar al CC al PCR.

Au urmat Emil Bobu, Gheorghe Oprea (de două ori) și ministrul Afacerilor Externe, Ion Stoian. Inginer mecanic, „la bază”, din 1957 încoace Oprea coordonase diverse ministere și instituții din resortul industrial. Din 1978 era prim viceprim-ministru al Guvernului și unul dintre cei mai cu vechime nomenclaturisti.

Între 10:50 și 11:45 a fost o ședință de lucru (la „săliță”, fără participarea lui Ceaușescu) pe probleme de chimie. În capul listei – I. M. Nicolae, I. Ursu și Maria Ionescu. Ingineră chimistă, ultima menționată era (doar) membru su-

pleant al CC al PCR, dar redactor-șef al Revistei de Chimie și cercetător principal la ICECHIM. Cum singura ei lucrare de autor fusese publicată în urmă cu mai bine de 20 de ani, putem deduce că făcea pe alba na stupul „savantei”.

După ședință, până la 13:20, pe rând, Ursu, Oprea și I. M. Nicolae. Nicolae coordona sistemul energetic național, având și el rang de viceprim-ministru al Guvernului. Dacă șeful de cabinet al Eleni Ceaușescu își încheie consemnările aici, nu este însă sigur că sfârșete ziua-muncă. Conform mărturiilor lui Silviu Curticeanu, sămbețele erau și zile de vizite ale „ctitorilor” din București. Neapărat, Casa Poporului! Fiind o sâmbătă de la sfârșitul lunii, implicit o zi grea: „Un fel de finis mundi, cum scrie Curticeanu, pentru că atunci se numărau boboci din producție și banii din vistieria statului”. Discuțiile din asemenea vizite și întâlniri de lucru nu s-au consemnat însă în stenograme.

Lavinia BETA

AFLAT ÎN MISIUNE LA VIENA, A DECIS SĂ NU SE MAI ÎNTOARCĂ ÎN ROMÂNIA

Liviu Turcu: Jurnalul celor mai grele zile ale lui ianuarie 1989

„Exilul nu mi l-am ales, ci ne-a fost dat”, spuse, deosebit de inspirat, Gheorghe Zamfir, bardul necunoscut al cântecului românesc. Nimic mai adevărat! Odată pornit pe drumul golului și al Golgetei morale, la Viena, în ianuarie 1989 am decis să-mi aduc contribuția modestă alături de mulți alții la reînnoirea socio-politică a țării. O decizie luată cu convingerea celui incredent că nu va fi singur nici în exil, dar mai ales acasă, adică în România”, ne mărturisea Liviu Turcu referitor la decizia sa de a nu mai reveni în țară din misiunea temporară în care fusese trimis la Viena, în ianuarie 1989.

Un memento personalizat al acelor zile hotărâtoare de ianuarie (24, ziua pregătitoare deciziei de a rămâne în Occident, și 25 ianuarie, ziua propriuzisă a marii decizii, ne creionează perfect trăirile lui Liviu Turcu și țaria cu care și-a dus la bun sfârșit planul).

„Viena, 24 ianuarie:
Sunt aici de șase zile, dar avalanșa de probleme și evenimente îmi dă senzația unei extraordinare comprimări a timpului. Mă lupt cu un început de gripă, iar vremea mohorâtă, rece, umezită și fără zăpadă pare să fie laboratorul ideal de cultură a virusurilor gripale. Clădirea ambasadei e în ton la capitolul căldură cu birourile noastre, adică e aproape la fel de frig. Semn de „solidaritate” cu austeritatea celor de acasă și execuție ireproșabilă a indicațiilor «comandantului suprem». Nu de alta, dar ochii stăpânului veghează, iar ambasadorul Cociră, activist de partid de sorginte universitară și fost primsecretar de județ, nu vrea să fie rechemat prematur în «paradisul visului de aur».

Revăd agenda operativă. Ofensivă de proporții pe toate liniile. New York Times titreză: «Primăvara vieneză, iarna pragheză». Rețin pasajul: «La numai o oră după angajamentul luat la Viena de a respecta dreptul cetățe-

nilor de a contribui la promovarea drepturilor omului, Cehoslovacia a folosit căminii, bastoanele și tunurile de apă împotriva demonstrațiilor. Praga a arestat 91 de demonstrații care comemorau martiriul lui Jan Palach, studentul ce și-a dat foc în urmă cu 20 de ani în semn de protest pentru suprimarea de către sovietici a «primăverii pragheze» – adică a proiectului «socialism cu față umană».

August 1968. Ce timpuri glorioase pentru noi, români... Ce mândrie națională pe tot omul, de la opincă până la vliădică, dar mai ales pentru generația mea. Cumpăna anilor II și III la facultate m-a prins la Odesa ca turist (răspunzând invitației unui pen-pal din perioada liceului) «în spatele frontului», cum s-ar spune. La 20 de ani, aș putea spune că sunt un spirit de frondă alimentat de ecourile mișcării studențești de la Paris, făcăm deja figură aparte pe străzile cenușii, dar pline de istorie revoluționară scoase de la năfalina de Serghei Eisenstein. După invazie mi s-a sosit de niște prieteni cu legături în armata locală: «Du-te acasă cât mai repede, că deja avem trupe dislocate la granița noastră. Și nu uita cuvântul-cheie: «Siberia»».

M-am reintors într-un tren care cu excepția a două vagoane cu destinația Sofia celelalte 10 erau literalmente goale. Senzație stranie și de neuitat. La granița românească am fost surprins și stânenit în același timp de prieterea călduroasă făcută de întregul personal: grăniceri, funcționari vamali, curioși etc. Întrebări de tot soiul, multe al căror sens l-am înțeles ceva mai târziu. Am fost copleșit de o emoție pozitivă ce s-a transformat într-o lecție de neuitat la capitolul solidaritate umană.

Și acum? Cum a fost posibil ca în două decenii să cădem în răpa asta politică, economică și morală? Mi-am zis de multe ori când tropăiam la propriu în palton și în ghete în biroul in-

ghetă: dacă adversarii noștri occidentali și-ar imagina sau ar ști că omologii lor din serviciul de informații externe „li lucrează” în asemenea condiții, mai întâi i-ar apuca un râs homerice, iar apoi ne-ar trimite ajutoare umanitare. Cum soluția ad-hoc de urgență a reșourilor și caloriferelor electrice încărcate la rețeaua la limita incendiului, ordineri venite prompt și neechivoce... Cine le va mai folosi va fi dat afară pronto!”

Privesc pe geam încercând să-mi alung gândurile. Umbrele urbei invadate de pălăcețoasă se preling automat pe aleele parcului din apropierea ambasadei. Amurgurile iernii sunt în ce mă privește mai totdeauna o trambulină spre pondul depresiei. Îmi trezesc amintiri dureroase din iernile copilăriei, când măria sa gerul, frate cu crivățul de la răsărit, mi-a dat primul scop în viață: „Când mă fac mare o să am destule lemne și cărbuni să le înving pe amândouă”. O primă victorie împotriva naturii. Acum realizez că n-a fost să fie... am bani să le cumpăr, dar n-am unde să le folosesc.

Subconștientul refuză închiderea seifului cu amintiri. Cât adevăr poate fi în acel antic, nimic nu e din ce pare a fi” sau „aparențele înșală!”, tema perenă a seminarilor noastre de debutanți în ale filozofiei. Universalitatea dictonului rezida în capacitatea fenomenală de a surprinde în egală măsură abstractul și frivolitatea cazurilor particulare. Acum distanțan în raport cu realitatea de ani-lumină... Trăiesc parizerul de soia și omleta ce nu avea voie să depășească... două ouă. Ironia sorții a făcut ca tocmai serviciul de informații să fi contribuit decisiv la aducerea tehnologiei „inlocuitorilor” pentru a permite exportul nestingherit de carne și derivate spre Occident. Câini de pază lăsați să flămânzească... e clar că stăpânul și-a pierdut propriul instinct de conservare.

(Continuare în pag. a III-a)

CRONICA NEAGRĂ

Viață și moarte de melc, la marginea societății

În ziua de 10 ianuarie 1989, procurorul Ion Țiucă a trecut proba la oral. Pe cale orală a susținut rechiziții în fața judecătorilor, dar și a asesorilor populari, dând citire actului de acuzație a lui Voicu Zaharia. Această știre e mai mult o neștiute, după părerea mea, care cu rușine o scriu, dar când mă gândesc câte neștiri încă mai gongomate și lipsite de miez sunt prezentate azi telespectatorilor pe post de fapte grave într-o Românie în care nu se întâmplă îndeobște nimic, așa cum nimic nu se întâmplă nici în vremea lui Ceaușescu, parcă mă mai consolez...

Ziua de 30 aprilie 1988 a pus capăt definitiv unei căsnicii de coșmar. Cu 11 ani în urmă, soții Zaharia erau... la fel ca toată lumea. Munceau din greu și cu spor, dar sporul se concretiza în numărul copiilor pe care-i zămisleau, conform politicii demografice a Partidului. Cinci prunci au crescut, chiar dacă nu mai aveau cu ce îi crește. Căci metodele contraceptive lipseau cu desăvârșire, cea mai eficientă era cal-

cul zilelor din lună când femeia avea slobodă la desfrâu pe calea normală, că în celelalte zile, interzise, își satisfăcea bărbatul pe alte căi, nu-i frumos să spunem aici care erau aleea, dar femeia n-avea carte multă și incurca socoteala, și cum o incurca, cum începea să se umfle până îi venea sorocul de nouă luni la dezumflare, și iar o lua de la capăt. Dacă la început soții Zaharia erau încadrați în muncă și duceau o viață armonioasă de familie, absentă cronică a prezoarivilui din viața de cuplu a dus la o mare dezordine, a cărei consecință a fost, pe de altă parte, pierderea slujbelor, iar, pe de altă parte, începutul unei vieți de melc.

Melcii erau mulți în timpul lui Ceaușescu, ei găseau cel mai adesea la IAS-uri, întreprinderile agricole de stat pe care le încerca o mare nevoie de forță de muncă în anumite perioade ale anului, când apăreau și melcii îndeobște.

(Continuare în pag. a II-a)

CARICATURA ZILEI

LA VÂNĂTOARE DE MISTREȚI CU 800 DE GONACI

Primul lucru pe care îl vezi la intrarea în Scornicești este Stadionul „Vitorul”. Care, la cum arată, chiar sună groaznic. Nu ai cum să-l ratezi fiindcă este, cum ar zice șmecherii și astăzi, „cum intri pe dreapta”, imediat după pod. Fiindcă se ferește ca dracu’ de tămăie să pronunțe numele „Steaua”, localnicii spun că seamănă ca două picături de apă cu „Stadionul Ghencea”. Probabil ca „Militar”, deoarece mormanul de beton armat, fiare contorsionate și pubele de gunoi fumegând cu greu ar putea fi comparat cu o arenă sportivă, darămite cu unul dintre cele mai fițoase stadioane din țară. Seamănă mai mult cu un cimitir. Parcând lângă el și privind pieziș prin geamurile sparte, noi am rămas cu impresia că seamănă cu o farfurie zburătoare abandonată parcă de niște extraterestri urâți rău, da’ rău de tot, șășii, păroși și crăcănai. Și verzi pe de-așupra. Ceea ce la momentul construirii părea o bijuterie arhitecturală, cireasa de pe tortul unui viitor „municip”, acum este o ruină cu pretenții de teren de sport. Năpărlit. Abandonat. Uitat de soartă și de lume. Sau nici măcar atât. Pe pereții coscoviți rănesc tot felul de inscripții. La prima vedere ai fi tentat să crezi că se referă la Uniunea Europeană. Ie-te-te, a pătruns politica cosmopolită și la sate, sau, deh, respectiv la oraș. Apoi îți dai seama că sensul este altul. Și treci mai departe roșind ușor.

Istoria stadionului este una aparte. În ceea ce îl privește, folclorul local reține două variante care se bat, evident, cap în cap. Una spune că Ceaușescu a știut de construirea noului stadion, ba, mai mult, că era pus un ecran uriaș, din folie de plastic care să-l facă „invizibil” din șosea în timpul vizitelor oficiale. Cea de-a doua versiune zice că nici musca nu scăpa neștăută la București și că ditamai stadionul nu putea să se înalțe fără aprobarea, chiar tacită, data de la Cabinetul Unu. Cert este că în ’79 stadionul a fost umplut ochi pentru vizita secretarului general. Soseau autobuzele din județele limitrofe la foc automat. După nouă ore bătute pe machie de așteptare, îngheșuală iscată la ieșire a fost atârnat de mare încalt, dacă nu s-au dat cu de-a sila, și acum ar mai trebui să fie la sediul Primăriei câteva zeci de pantofi desperecheați, pierduți în focul luptei pentru „cine ajunge primul la veceu”.

Lina, Lică și Costică

În ultimii zece ani, aproape toate vizitele toa’răscului în Scornicești aveau cam același tipic. Hopa jos din ARO sau din elicopter, în funcție de condițiile meteorologice. Urma apoi comitetul de primire, întodezina același: Lina (Elena Bărbulescu, fostă Ceaușescu, sora), Lică (Vasile Bărbulescu, cumnat) și Costică (Constantin Neacșu, cel mai longeviv edil, primarul deceniului ’79-’89). Și locul era același, Fabrica de Confecții, un fel

Un grup de mistreți prezentând onorul tovarășului Secretar General AGERPRES

APACA locală, pepinieră de dansuri și bună purtare, fiindcă tovarășele „primitor-întâmpinatoare” de acolo erau selecționate pe sprânceană. Și dosar de cadre. Urma apoi scena cu plosca plină de borvis (tovarășul nu avea voie să bea, pe motiv de diabet) și cea cu marama (tovarășul nu avea voie să răcească, pe motiv de Cabinet), primirea călduroasă încheindu-se apoteotic în cântănituri de pionieri prea festivi și golași îmbrăcați. Culmea este că – își aduce aminte un astfel de vâstar ajuns acum la vârsta „deplinei afirmări socioprofesionale” tocmai hăt, la Latina – pionierii selecționați erau aleși dintre cei mai isteți și cuvântăreți fii ai urbei și că era musai „să pleznească de sănătate”. Doamne ferește să strănute vreunul în nasul tovarășei, că dracu’ îl lua. Pe ta’ su, pe mă’ sa și rudele până la al patrulea grad!

În ordinea cronologică a vizitei, urma popasul la casa părintească. Acolo unde poza de grup, adică ei doi și o verandă, părea a fi punctul culminant. Dar nu era așa. Scenele din cimitir, singurul loc deschis unde își descoperea capul, erau așteptate cu sufletul la gură și cu casa închisă ca la un thriller american cu suspans și ambă. Coroana de flori, momentul de reculegere, sudoarea înghețată pe șira spinării a edililor-sefi, „O observă că e altă biserică?” – își aduce aminte primarul Neacșu – că noi ziserăm că se dărâmă și că d-ala făcărăm alta, dămă dracu’! Da’ de unde? O dădurăm tot noi jos, noi o dădurăm, că aprobare de demolare, canci! Și făcărăm în locul ei biserică pe care o vedeți și acum în curtea cimitirului.” Despărțirea „en fanfare” de satul natal avea loc de obicei în fața casei părintești, unde învățătorul Popescu – Dumnezeu să-l ierte – rostea cuvintele de rămas bun. Se auzeau aproape aceleași fraze stereotipe, ca dintr-un difuzor scos de

la naftalina propagandei de partid și de stat.

Încercând astăzi să ne imaginăm un crâmpeli din atmosfera de atunci, am pășit în băutura casei părintești cuprinși mai degrabă de sentiment de teamă pentru fesieri „vedeți că are căine, dracu’ stie dacă e legat sau nu” decât de senzația că pătrundem într-un spațiu plin de încălțătură istorică. Au trecut totuși 20 de ani de la Revoluție! Totul pare nemișcat și inutil ca o butaforie de teatru scoasă la casă. Nu tu aplauze, nu tu baie de mulțime. Doar tanti Viorica, vecina de-o viață, care stă „din ’38 aproape gard în gard”, crede că a descoperit secretul mării și decaderii lui Ceaușescu. „Era un copil bun, un cismăraș, mamă, când a plecat de aici. Comuniștii l-au stricat, că doar nu una ca mine, așa-i?”

Scornicești, ultima chercheleală

În afară de pătania cu pantofii pe stadion, o altă întâmplare a rămas în folclorul local. În timpul vizitei din ’88, își amintește primarul Neacșu, pe tovarăș l-au apucat brusc „necesitățile” în timpul fotografiei „de grup” pe prisma părintească. Ca să nu se ducă direct la toaletă, a dat un ocol prin casa Lică și a lui Lică, oprindu-se în magazia din curte. Aici, gospodăria de partid adusese cam tot ce trebuia să fie într-o cămară pregătită de iarnă, inclusiv un butoi cu vin tare și de calitate, atent selecționat. Deși Ceaușescu nu obișnuia să bea, de data aceasta a cerut o cană de pământ plină cu vin. Pe care a dovedit-o, se spune, cu mare poftă. De aceea a fost nevoie de intervenția energetică a Elenei, exasperată că Niculae nu se mai lasă dus spre elicopter, pentru ca vizita să se încheie pe o singură cărare, conform protocolului.

În ’89, vizita tradițională în satul natal a fost anulată în ultimul moment. Pe 26, cam pe la orele serii, când tot scorniceșteanul răsufă ușurat că a scăpat, un telefon de la Cancelaria, de la București, anunța pleasa: „Măine tovarăș merge la vânătoare la Seaca, aveți grijă, oameni pe traseu, tot ta-cămu!” Și opt autobuze, în total 800 de tovarăși „aplaudaci-gonaci” au răsărit din pământ din iarba verde. Situată la vreo 16 kilometri distanță de urbea natală, localitatea Seaca era una dintre zonele favorite pentru vânătoare. Ocolul avea o cabană modestă, dar „trofeele” se găseau din belșug, protejate și hrănite pe tot parcursul anului pentru astfel de momente cinegetice. Vânătoarea de atunci nu s-a încheiat cu rezultate deosebite – aceleași sălbăticiuni aduse în bătaia puștii, aceleași cănuțe cu țuică fiartă. Doar gluma zilei a fost alta, și, culmea, de data aceasta a fost una reușită. Abia se deschisese ușa elicopterului prezidențial și Corbu, labradorul familiei, a tășnit ca din pușcă și s-a repezit la unul dintre activiștii din soborul de întâmpinare. Nu ar fi fost nimic neobișnuit până aici, Corbu le mai comitea din când în când, dar de această dată a ales un tovarăș căruia i se spunea „Gadafi”, fiindcă semăna izbitor cu liderul Libian. Până seara, la plecare, „organele” s-au întrebă în glumă dacă e cazul să raporteze și un „terrorist” capturat pe lângă mistreții așezați fără suflare, la rând, pe patul vânătoresc de brad.

Se spune că Ceaușescu nu avea superstiții. Poate doar credea că îi merge bine dacă își sărbătorește ziua de naștere în Scornicești, acolo unde s-a născut. Fără a face din asta un obicei, se întorcea însă acasă de câte ori avea ocazia. Ca porumbelii călători.

În 1989, a preferat să verse sânge nevinovat, de animal sălbatic...
Vlod TEODORESCU

„La Europa Liberă s-au petrecut toate manifestările antiregim”

(Urmare din pag. 1)

Ambasada americană în special, dar și celelalte ambasade. Aveam legături și cu Ambasada Olandei, aceasta a fost foarte importantă... Dar în 1989 au început să fie puțini lăsați acolo. Și erau și ei temători... Unii au fost dați afară din București.”

Scrisori din România mai veneau totuși și în ’89. „Începuseră să vină destule și scrise de regim, din partea „oamenilor muncii”... Dădeam și din ele”, își amintește Nestor Rateș. Scrisori alcătuite pervers – amestec de adevăr și minciună. În speranța că, transmise, vor afecta credibilitatea postului.

Erau acestea difuzate? „Noi niciodată nu am transmis scrisori întregi, dar țineam ca auditoriul nostru să știe ce se întâmplă și cu noi, ce primim noi din partea regimului... precizează interlocutorul. Și atunci dădeam fragmente din scrisori. „Da, sigur, e greu... trebuie să înțelegem, poporul nostru care...” – scria acolo. Atunci se vedea imediat cărpeala. O auzeau și ascultătorii, pentru că erau destul de deștepti și știau să asculte printre rânduri.”

După căderea regimului, în stilul de după război, s-au constituit „celule” de disidență. Componenții declarau public, unii despre alții, că ar fi protestat – prin scrisori anonime ori sub nume fictive – la Europa Liberă.

„Noi primeam puține scrisori și sunt convins că multe erau interceptate, spune acum Nestor Rateș. Și au fost și multe procese. Au fost și scrisori de altă natură, scrisori provocatoare, cu fapte inventate pentru a ne pune în dificultate. O întreagă încrengătură cu directorul Circului de Stat, Iosefini. Și după aceea a protestat și a ieșit cu scrisori la Congresul Statelor Unite, cu proces. O întreagă teatură, o combinație informativă. În general, ne puteam da seama, oarecum, nu numai după text, ci și după proveniență, cum au ajuns acele scrisori la noi. Dacă ajungeau prin poștă trebuia să fim foarte atenți.”

Scrisorile din România nu erau adresate vreunei emisiuni anume. Nici nu se deducea din ele vreun top al ziaristilor postului. Dar ei știau foarte bine că sunt ascultați. Se făceau chiar chestionari și sondaje. Cum? „Cu românii care călătoreau în străinătate și se întorceau, spune Nestor Rateș. Numai dacă se și întorceau erau luați în considerare. Iar sondajele arătau un impact uriaș, de 60%-64% în orice circumstanțe din populația matură a României. În orice circumstanță este enorm și dacă o iei în condițiile acelea...” Din ce am constatat după 1989 – când noi am venit aici și am dat, pentru prima oară, ochii cu lumea care ne surmăla – încă n-am întâlnit un român care să-mi fi spus că nu

asculta și care să nu fi cunoscut numele noastre și vocea.”

A făcut Nestor Rateș ceva deosebit, în spiritul anului 1989, imediat după instalarea în postul de director? „Emisiunile au rămas aceleași, însă s-a schimbat tonul. Și s-au intensificat emisiunile despre România. S-au și extins unele, de exemplu, emisiunea pentru Moldova. Eu am fost cel care a inițiat-o. Acolo se mișca ceva și era foarte important pentru a arăta că sunt români sub dominație sovietică și sunt mai curajoși. Au început cu chestii timide, dar după aceea au trecut la demonstrații. Noi am încercat, prudent – fără a ne încălca regulile de conduită –, să îi facem pe ascultătorii din România să înțeleagă că se poate. Mesajul era „Uite ce fac moldovenii!”.

În același spirit, declarațiile Doinei Cornea, „scrisoarea celor șase”, protestele scriitorilor și orice altă manifestare și atitudine antiregim, culminând cu demonstrațiile din decembrie, au fost aduse pe calea undelor la cunoștința românilor. „Iată alții ce fac, se poate” a fost mesajul subliminal transmis în fiecare zi a anului 1989 de Radio Europa Liberă.

„Mormeni asupra acestora – cum mărturisesc despre Radio Europa Liberă și cu documentele ce ne sunt accesibile – în numerele ce urmează.”

Lavinia BETA

Directorul secției în limba română de la Radio Europa liberă într-un grup de angajați și soții de redactori Foto: Arhiva personală Nestor Rateș

CRONICA NEAGRĂ

Viață și moarte de melc, la marginea societății

(Urmare din pag. 1)

Cam pe vremea recoltatului începea sezonul melcului și dura până la arătura de toamnă, după care melcul se retrăgea dracu’ știe unde, cu casa-n spate, și comitea numeroase crime la beție și bătaie conjugale și, dacă nu-i pria hibermatul, furtașaguri, după care melcul agricol învia la vremea prașilei dintăi și tot așa...

Melcii familiei Zaharia au procedat întocmai și, pentru că se tot înnulteau și nu o mai scoteau la capăt cu puii de melc, îi mai abandonau pe aceștia prin gări, să dea milițienilor de lucru și ulterior căderii regimului, să dea o pâine bună echipelor de filmare canadiene și nermești care cutreierau orfelinatele românești.

Asadar, în martie 1988, soții Zaharia au poposit cu trei din cei cinci copii la familia Ionescu, în Str. Liviu Brebanu. Doi melcușori erau abandonăți prin gări. Dar în familia melcilor domnea o neliniște călătorească, așa, cam ca la rândunelele străvăra, drept pentru care gazdele au sesizat că melcii o să-și lase copiii pe capul lor și o să-ia devală, drept pentru care le-au atras atenția să nu care cumva... Într-o seară, melcul mascul, numit ulterior inculpatul, și-a luat cei trei melcuți de mână, i-a lăsat în pizza mă-sii în Gara de Nord și se făcă aurolici, a plecat în trenul unde o întârcaț mută iapa, pe la Constanța. Mama-melc, rămasă la domiciliu, nu s-a sinchisit, aveau să constăte procurorii în un moment dat. I s-a rupt cădă, iar noi credem că era preocupată să pună niște coame suplimentare melcului hoinar, dar treaba lor... La data de 30 aprilie ’88, asadar, melcul călător a revenit în Capitală, și-a găsit puii la

orfelinat, s-a dus la magazin să cumpere un cuiț cât mai lung și mai ascuțit, apoi a plecat pe urmele consoartei, care, vedeți că am ghicit, concubina de zor, cam de trei ori pe zi, cu un melc destul de viguros din Călugăreni Giurgiu. A găsit-o pe doamna melc la sor-sa, în comuna 30 Decembrie, și i-a cerut să-și refacă familia risipită, dar ea nu și nu, că tare îmi place cum mă împunge melcul din comuna 30 Decembrie, drept pentru care încornoratul a dat-o afară pe sor-sa din casă și și-a tăiat pe indelete necredincioasă, vătământ-o, dar nu de tot. Ea a scăpat, el nu, cel puțin pentru opt ani jumătate. Nu vreau să știu ce s-a întâmplat cu copiii în vremea asta, chiar așa, mai bine să nu știm...

Faptele despre care vă vorbesc acum s-au petrecut în sânul unei familii de melci cu nimic mai breji decât cei de mai sus. Marian și Gheorghita trăiau mizerabil. Căstighau prost și ceea ce câștigau beau, drept pentru care în cinci ani schimbaseră tot atâtea locuințe. Mult spus locuințe. Mai curând bordeie, că doar cine caza niște mizerabili într-o casă normală cu 100-200 de lei pe lună? Maria câștiga puțin, pentru că bea mult, era și-a luat cei trei melcuți și mergea la slujbă normală și nici nu primea retribuție corespunzătoare. Gheorghita nu prea muncea, ca era ocupată cu născutul decrețelor, apucase să facă trei, dintre care pe unul avea să-l omoare, motiv pentru care face și obiectul poveștii de față. Pe lângă că naștea și creștea copiii, Gheorghita avea îndatorirea să grăiească și bătaie de conștientare din câte ori i se năzărea acestuia. La 26 iulie 1985, Maria a

băut de dimineață băutura bețive cu vecinul său Cioran, după care s-a dus la locul de muncă, dar după ce a ajuns acolo și-a dat seama că e prea beat să poată munci, drept pentru care s-a întors acasă ca să mai conceapă un copil, că de asta era apt, dar când a ajuns, consoarta Gheorghita stătea la taifas cu Cioran, bețivul cu care tocmai se întretinuse, așa că l-a dat afară pe vecin din casă și și-a luat la omor perechea, cu palmele, apoi cu picioarele, apoi cu ușa de la bufet. Cioran i-a sărit în apărare, cei doi bețivi au rămas să se tăvălească-n legea lor, dar Alexandrina și-a luat pruncul de 2 luni (cel mai mic dintre cei trei copii), l-a învelit într-o pătură, a luat-o de o aripă și pe fetița mijlocie și tustrei au plecat unde au văzut cu ochii. Așa au ajuns în Gara de Nord, s-au prelinș de-a lungul peronului numărul 1 până către Basarab, unde s-au poticnit de un gard de sârmă, și acolo ea, Gheorghita, și-a suprimat ultimul născut astupându-i cu mâna căile respiratorii... A băgat pruncul într-un sac, s-a dezbrăcat și a pus haina concubinului său deasupra, apoi a agățat sacul într-un cui din gard, unde a și fost găsit cadavrul după trei zile.

Abia după trei ani făptușă a fost prinsă și adusă în fața judecării. Judecătorii au fost mișoși, pentru că au înțeles situația îngrozitoare prin care trecuse pruncușiga, viața de coșmar pe care o dusese ea alături de bețiv. În pofida stării de mare tulburare pe care i-o recunoșteau la momentul săvârșirii faptei, Gheorghita a fost condamnată la 12 ani de închisoare. În virtutea Decretului de grațiere din iarna lui ’88, ea avea să execute jumătate din pedeapsă.

Valentin ZASCHEVICI

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. 1)

„Rația” în Brăila

Aceleași amintiri îi bântuie și pe brăileni. Pentru locuitorii orașului de la Dunăre, rația părea generoasă! Cuprindea între două și cinci ouă pe lună, 650 gr de pâine zilnic de persoană, 750 de grame de făină, 750 ml de ulei, un kilogram de mălai și unul de zahăr lunar. Pentru produsele exotice precum potocalele și bananele nu exista vreo cotă, dar nici șanse de a „prinde” ceva. Funcționa și aici sistemul cozi, care mobiliza resursele umane ale întregii familii. Pe rând, bunici, copii și părinți așteptau să ajungă în față, de cele mai multe ori fără noroc, căci stocul limitat se epuiza când nici nu te-ășteptai.

„Trenul foamei”

Dar „omul nou”, creație a societății multilaterale-dezvoltate, nu se hrănea doar cu artă. Oamenii aveau alte griji, principala țintă a sfârșitului de

săptămână fiind aprovizionarea. La sfârșit de săptămână, goana după mâncare anima străzile pustii de gerul pătrunzător. Spre București s-au îndreptat de dimineață și locuitorii din alte orașe apropiate. În jurul orei 11:00, brașovenii au urcat în acceleratul de București, botezat cu amară ironie „trenul foamei”. „Anii 1987-1989 au fost groaznici, își amintește Etelea Babeș, soția martirului Victor Babeș, care s-a sinucis în 1987 din solidaritate cu greva muncitorilor brașoveni de la Steagul Roșu. Era lupta asta să faci rost de mâncare! Noi veneam de multe ori să luăm mâncare din București. Dar spre sfârșit ne cereau buletinele și, dacă nu erau de București, nu ne dădeau nimic. Stăteam cu 7 grade în cameră, nu aveai curent între anumite ore.”

Teatru politic

A început o nouă ediție Cântarea României, adevărat maraton artistic. În orașul Petrosani, au concurat piese de teatru pentru copii și

adulti. La ultima secțiune, criticii au preferat piese cu tematică politică. Cum a fost „Chemarea” lui Cristian Munteanu, cu acțiune ce se petrecea în preajma lui 23 August. Și tema vieții noi a minerilor era o rețetă de succes! O dovedea piesa „Prospectorii”. „Piesa cu pupuze” de Dumitru Radu Popescu, în regia lui Mihai Sandu, era însă criticată. „Textul dificil” constituia, se pare, un obstacol.

Ștefan Gușă, deputat

Conform Decretului Consiliului de Stat nr. 384 din 19 decembrie 1988, în Cancelaria CC al PCR s-au stabilit deputații care urmau să suplinească locurile vacante din Marea Adunare Națională. Candidații propuși din partea Frontului Democrației și Unității Socialiste nu erau niște necunoscuți. Primul pe listă a fost Irimie Catargiu, ministrul Minelor, propus pentru Circumscripția electorală nr. 6 Petrosani (jud. Hunedoara). Cel de-al doilea era generalul-

maior Ștefan Gușă, primadjunctul ministrului Apărării Naționale și șef al Marelui Stat Major, pentru Circumscripția electorală nr. 35, Măgurele, din Municipiul București. Din arhivele cancelariei de partid aflăm date despre decizia de propunere și numire a celor doi, nu și despre jocurile de culise ce le-au precedat. Despre Ștefan Gușă, generalul care, peste nici un an, a jucat un rol important în înlăturarea „perechii prezidențiale”, aflăm din aceleași surse că era membru al PCR din 1962, cu funcții de conducere de 12 ani.

Retrorevelionul

Pentru cei care au lucrat la cumpăna dintre ani sau doar căutau un nou prilej de distracție, hotelul „Carpați” din stațiunea Turia (jud. Covasna) a oferit șansa unui Retrorevelion. Pentru cei interesați, timp de două zile, OJT, organizatorul evenimentului pune la bătaie 200 de locuri. Clienții au fost fără-ndoială! Florin MIHAI

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. 1)

La ieșire, cu zămbet perfid, mă întreabă dacă „voie” să plec în fiecare an? Îi replic că aplomb că da, există dispoziții speciale pentru vizita părinților la copii. Nu mai spune nimic. Ulterior, Leopold mă abordează: l-au chestionat unii din catedră, cum de pretend eu să călătoresc în fiecare an, când se știe că aprobările se dau tot la doi ani? Îi explic și lui, „bănuiam eu”, zice, și în nu mai lungeste vorba. Nu e mai puțin adevărat că mă pot aștepta la vreun denunț din partea cine știe căruia dintre bunii mei colegi.

Yael și Arie. Garsonieră, dar fără apă caldă. Se gospodăresc singuri, au luat un încălzitor electric mare, pe care-l cufundă în apa din vană, căci, imi explică, ei nu pot suporta să nu facă baie zilnic... Dars-a stricat rezistența și nu găsește alta în loc. Căi au fost acasă, în vacanță, au putut pretui (abia prin comparație) bunăstarea.

Frigiderul plin, altădată total îndiferent, acum, când l-au deschiș, au scos un țipăt de plăcere. E bine așa, zice fata, să treci printr-o atare experiență, să poți aprecia apoi ce ai. Încantați de casă, admiră mobila, tablourile. Foarte manierati și drăguți, dar total inculți. Cum seara mergeam să vad „Rața sălbatică”, le spun. Nu știu, n-au auzit ori, parcă era un film cu titlul ăsta... (De fapt, era un film cu mercenari în Africa. Rațele – sau găștele – sălbatic). Pomenesc de Ibsen. N-au auzit. Henric Ibsen, insist, norvegianul, scandinavul, care a scris „Nora”, „Constructorul Solness” etc. etc... Nu, hotărât, n-au auzit, imi mărturisesc cu toată candoarea... Seara, „Rața...”, cu trupa de la Târgu Mureș, în regia lui Dan Alexandrescu, care ne întâmpină în hol, foarte bucuros că am venit. l-l prezintă pe Doru, ca pe un reductabil, „Ibsenolog”, proaspăt doctor. Spectacol bun, regie modernă, fără exagerări totuși, jocul actorilor incomparabil superior celor de la Naționalul clujean, majoritatea

cabotini... Noaptea, sunat C. și ceilalți. Proiecte de vacanță. Mircea Zăcuti, Jurnal IV, Editura Albatros, București, 1998, p. 391-392

La începutul lui 1989 apărea o nouă etapă a transformării sistemului sovietic. În URSS, după Armenia și Georgia, țările baltice trecuseră, la rândul lor, la contestațiile cele mai radicale. A XIX-a Conferință a PCUS părușe că-lsprijină pe Gorbaciov, dar nu se știa pe ce cale se va merge și, poate, nici chiar el nu știa. Deci nu de la Moscova putea veni un mesaj clar asupra ritmului reformelor și a limitelor lor, în momentul în care, la Varșovia, se începeau negocierile pentru o tranziție spre pluralismul politic, fiindcă seama de prăbușirea poziției Partidului Comunist în opinia națunilor. Pentru a ști în ce mod gădeau despre toate acestea responsabili politici români, solicitasem o întrevedere cu Stoian, secretarul CC însărcinat cu relațiile internaționale. Am stat mai bine de două ore așezat în fața acestui om vânos, cu

o figură îmbufnată, fără urmă de grație în privire și în vorbire. Încercările mele de a-l face să-și dezvăluie cărțile au fost zadarnice. Fără îndoială că nu era prea bucuros să dea la iveală lipsa de interes pe care o manifestau partenerii săi socialisti față de proiectele stăpânului său. De aceea se refugia în agresivitate și în limba de lemn. După ce am părăsit clădirea Comitetului Central, destul de descurajat, în câteva minute de mers pe jos în frigul uscat al aceluși sfârșit de ianuarie, am ajuns la o galerie din centrul orașului unde avea loc vernisajul unei expoziții de litografii franceze din donația Sorlier. Cu câtă simpatie am fost întâmpinat în această sală plină de artiști și scriitori care își manifestau, prin prezență, afecțiunea lor pentru Franța și atașamentul pentru valorile care ne erau comune!

Jean Marie Le Breton, Sfârșitul lui Ceaușescu. Istoria unei revoluții. Cu o prefață de Nicolae Manolescu. În românește de Ioana Cantacuzino, Editura Cavallotti, 1997, p. 69

Reclama în comerțul planificat

(Urmare din pag. 1)

Delia Balaban consideră că „diferența față de reclamele de astăzi se referă la mai multe dimensiuni: cea ideologică – creativitatea era într-o mare măsură supusă cenzurii, de aceea reclamele de atunci sunt mai puțin subtile, sloganurile mai simple, iar în reclamele din acea perioadă veștile extrem de rare (iar în ultimii ani deloc) trimiteri sexuale sau nuditate, mici excepții fiind poate reclamele la ciorapi, unde se mai zărește câte un picior.

Majoritatea reclamelor aveau un singur personaj, existând și reclame unde nu era prezent nici un personaj uman.” Dimensiunea tehnică se referă la „posibilitățile tehnice din ziua de azi care sunt diferite de cele de atunci, ceea ce se reflectă și în calitatea tipăriturilor, acestea fiind azi net superioare, spoturile video de astăzi au o altă dinamică decât cele realizate în urmă cu 20 de ani, fapt care nu are o legătură slabă cu sistemul politic. Nu în ultimul rând, trebuie remarcat volumul mare de publicitate din prezent în comparație cu cel de acum 20 de ani și diversi-

tatea produselor care sunt promovate. În trecut nu existau atâtea produse ca acum.”

Pornind de la reclamele din anii '70, analiza publicității în perioada comunistă a remarcat o descreștere a numărului de reclame pe măsura apropierei de anul 1989. „Studiul nostru pornește din anii '70, se poate constata o diminuare a reclamelor pentru produse alimentare sau băuturi alcoolice în fiecare an care trece. Astfel că numărul acestora este considerabil mai mic în ultimii ani ai perioadei comuniste. Rămân însă constante reclamele pentru CEC, ADAS și pentru anumite combine, de exemplu AZOMUREȘ. Practic, dacă ar fi să comparăm anii '70 cu anii '80, remarcăm o scădere la jumătate în ultima perioadă a producției publicitare în ansamblu.”

Despre tipul de produse publicitate frecvente în epocă, Delia Balaban ne-a declarat: „majoritatea machetelor (peste 80%) aveau dimensiunea unei pagini, mai rare sunt cazurile în care macheta ocupa două pagini. Almanahurile conțineau și advertoriile, care de regulă erau plasate pe una sau două pagini și conțineau mai mult text decât imagini. Prin acest instrument

erau promovate de la combinate industriale la prestatorii de asigurări. Se foloseau totodată atât la târguri și expoziții din țară, dar și din străinătate, broșuri sau cataloage de prezentare, de exemplu cataloage de prezentare a ofertei litoralului românesc, publicate în limba engleză, germană.” Turismul, în special, era un răsfațat al reclamelor la televizor: „o mare parte a reclamelor de televiziune din anii '80 promovau „perlele” turismului românesc, stațiunile balneo-climaterice care astăzi nu se mai bucură în aceeași măsură de interesul turiștilor.” Tot felul de detalii tehnice diferențiază spoturile TV de astăzi de cele din epocă, acestea nu se limitau la clasele 30 de secunde și au un ritm de derulare la cadrelor lent, ceea ce astăzi, cu excepția unor cazuri speciale votate și cel de astăzi sunt complet diferiți în ceea ce privește așteptările, dinamismul. Pentru tinerii de astăzi acest gen de spoturi sunt mult prea lente. Printre produsele promovate prin intermediul reclamelor TV mai sunt DACIA 1100 și DACIA 1300.”

Elizo DUMITRESCU

AFLAT ÎN MISIUNE LA VIENA, A DECIS SĂ NU SE MAI ÎNTOARCA ÎN ROMÂNIA

LIVIU TURCU: JURNALUL CELOR MAI GRELE ZILE ALE LUI IANUARIE 1989

(Urmare din pag. 1)

Așa... Revăd punctul următor pentru raportul criptat. S-a încheiat cu chiu și vai ultima sesiune a CSCE (Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa). Cum structura se bazează pe principiul consensului, orice obiecție venită din partea unui singur stat, indiferent de mărime, blochează declarația finală. Uneori e de răsuflării lumii pentru cei obișnuiți cu vechea ordine mondială să constată că Malta și Cipru pot folosi asemenea platforme pentru a-și promova interesele în conflicte, altfel locale. Un fel de costuri colaterale ale democrației înghițite în sec de marile puteri. De data asta, la Viena a fost rândul României. Meci dur și inegal având în vedere că echipa românilor s-a confruntat de astă dată la „coșul III” cu o puternică echipă politico-ideologică mixtă est-vest. Presiune extraordinară asupra Bucureștiului pe tema încălcării drepturilor omului, inclusiv etnice și religioase. Prezența multor de români refugiați în lagărele din Ungaria oferă Budaapeștii șansa de a presa lăunel în discuția a subiectului la nivelul Consiliului de Securitate al ONU, ceea ce pentru Nicolae Ceaușescu este o ultimă dovadă a ostilității la adresa sa ca persoană. Aruncă pe scena negocierilor ultimii ași ținuți în mână: cartea germană și cea franceză. Pe primii îi are la mână cu înțelegerea secretă privind emigrarea contra cost a etnicilor germani, pe ceilalți cu o situație operativă jenantă a serviciilor franceze. Vărf de lance la adresa regimului: SUA, Olanda și Ungaria, ultimele două pe poziție de proxi a Washingtonului. Moscova închide ochii având propriile motive, vloglavlosia se face că plouă, iar restul contază mai puțin. Pană și cadre cu experiență diplomatică îndelungată precum Aninović și Lipatov au ajuns la capătul resurselor utilizate timp de decenii. Deschis, România este acuzată de șantaj internațional și denunțată că obiectivele și amendamentele aduse documentului final îl tratează literalmente ca pe un „meniu a la carte”. Ambasada e pe jărat, rezidenții la cub, stare de adevărat geniu.

Genscher dă urgent o declarație conciliantă la care aderă cu jumatate de gură și ministrul de Externe francez. Vorba aceea: de aia e așa franco-germană, iar în astfel de situații povara și jena sunt împărțite frățeste. Americanii contraatacă vădit nemulțumii. Secretarul de Stat Schultz declară fără echivoc: „Cehoslovacia violează Acordul de la Helsinki, Germania de Est asociază noile angajamente cu un val de noi aiestări, iar România și Bulgaria continuă să persecute minoritățile etnice. Simultan ocazie de a lăuda Uniunea Sovietică, Ungaria și Polonia pentru deschiderea recente pe aceste teme”. Dixit! Îmi imaginez ce e acum la centrala din Batistei și la cabinetele 1 și 2. Oare mai e vreo șansă să se trezească și unii și alții?...

Avea dreptate Coleridge în materie de regimuri politice... În politică tot ce începe sub imperiul friicii termină îndeobște foarte prost”. Marea întrebare rămâne pentru noi: CÂND?

La întâlnirea convenită, H., editor și prieten apropiat al cancelarului austriac, îmi reconfirmă ce mi-a spus în noembrie: „Marile puteri au decis să pună România în carantină internațională, după modelul Africii de Sud și Chile. Cu sprijinul tacit al est-europenilor”. Îmi confirmă, de asemenea, ceea ce știam deja. Eva (Maria Barki, avocată austriacă activ implicată în acțiunile critice la adresa încălcării drepturilor omului în România - n.r.) este capul de pod în Viena pentru organizarea în consonanță cu Budaapeșta a tuturor demonstrațiilor ostile în fața ambasadei, agenției economice și alte locuri de vizibilitate mediatică. Demonstrații sunt selectate direct din lagărul de refugiați din Ungaria. Apoi li se asigură deplasarea, trecerea graniței și materialele de propagandă folosite în timpul demonstrațiilor. „Refacerea axei imperiale

austro-ungare”, îmi spune interlocutorul, își face loc în cercurile politice austriece și occidentale ca mijloc fie și temporar de spargere a actualei configurații politice înghețate Est-Vest. Nu cred că inițiativa are șanse reale, dar vânturarea ideii zdruncină conștiința câtorva generații din zona blocului sovietic și oferă speranța de schimbare... Poate fi un detonator.”

Centrala cere urgent operațiuni de contracarare publică la nivelul mass-media europene și internaționale. Se apropie ziua „comandantului suprem”, iar atacurile antiregim sunt interpretate ca făcând parte dintr-o campanie menită să culmineze cu acest eveniment. Sărsitul lumii, dacă nu ieșim măcar cu câte ceva la acest capitol... Urmâm planul convenit acasă, ca prin eforturi extraordinare să mobilizăm potențialul informativ local dar și la nivelul clubului de presă occidental de la Viena (principalul hub la contactul occidentalilor cu Estul).

Lansăm la Palatul Palfi ediția germană a lucrării „România: istorie și civilizație”, o mică bijuterie tipografică și un prilej de a „acoperi” substratul politic al evenimentului organizând în aceeași sală o expoziție de cărți la care, bineînțeles, la loc de cinste se află lucrările lui Nicolae și ale Elenei Ceaușescu. Materie primă pentru presa română. Cât o privește pe Elena Ceaușescu, ediția germană proaspăt tipărită la Viena cuprinde de fapt, după contribuția savantei de renume mondială, o colecție de studii real științifice semnate în clar de peste 20 de cercetători români în domeniul chimiei. Prilej de a trăi personal un moment absolut extraordinar cu ocazia unei scurte conversații avute la fața locului cu Marin Ceaușescu, fratele lui N.C. și șeful Agenției economice din Austria. Știam că Marin era respectat ca om de către membrii ambasadei și ai agenției, dar nu avusesem până atunci prilejul unei conversații directe pe teme necomerciale. Prezent la stand, după ce a răsfotat mai întâi noua carte ce urma a fi lansată, a luat cartea lui madam cu o mână plină de dezgust și a măruit cu voce scăzută: „Ce caută rahatul ăsta aici?”. Îmi știa apartenența din deplasările trecute, ca și faptul că adjunctul lui la Agenție era subordonatul meu direct. I-am sugerat pe un ton aparent neutru: „V-ai uitat la sumar?” După ce a făcut-o, s-a uitat lung la mine și dând din cap într-un mod ce putea însemna aproape orice, a replicat: „Mda. Cred că am priceput. Cât a costat?”. „Nu e pe banii noștri” am răspuns, „e pe banii lui Z.”. Disprețul lui Marin pentru cumnată venea din ceea ce știa la prima mână despre tineretea aces-teia, despre caracterul și rolul jucat în noua conducere bicefală. Lucruri cunoscute doar în cercurile restrânse ale piramidei politice și ale DSS, fapt pentru care se bucura tacit în culisele politice de o anumită popularitate. Resentimentul celor doi era reciproc

Ce-ar mai fi? Da, mesajul pentru cel ce acționează pe linie de emigrație. Primește de la mine instrucțiunile noi ale centralei în ce privește coordonarea acțiunilor ACIER (Asociația Culturală Internațională a Etniei Române) și impulsivității membrilor acestei organizații pe linia acțiunilor de influență politică și culturală în Occident. Ideea, în subsidiar, este de a contrabalansa activitățile organizației lui Ion Rațiu, recte „serviciile engleze”, sub emblema Uniunii Mondiale a Românilor Liberi. Pentru mine este însă limpede: în caruselul politic internațional actual este prea târziu... iar Rațiu ar trebui să fie foarte atent unde merge și cu cine se vede.

Dimineața am fost din nou la Centrul Internațional de Presă. Am încercat să-i întinlesc pe cei de la The Independent, The Guardian, Liberation și Frankfurter Allgemeine Zeitung, toți cu materiale și corespondențe critice la adresa regimului de la București. Îi

caut fără un acord prealabil, încercând să evit alertarea contraspionajului local sau internațional. Ghinion. Nu-i găsc decât pe cei de la The Independent. După ce mă prezint, se uită la mine ca la dracu, adică neîncrezător și la limita ostilității. Îmi zice: „Sunteți niște idioți, n-aveți fler nici cât un contrabandist de mână a pașpea...”. Am vrut să las loc de un contact viitor și n-am avut cu cine. Ideea de a „ieși în clar” la o conferință de presă internațională la Viena pentru impact mediatic maxim este clar compromisă, iar relevarea prematură a identității implică în risc inutil. Viena a cunoscut lumii serviciilor ca fiind „zonă liberă - porto-franco” unde aproape fiecare dintre ele acționează la limita impunității. Ca atare, nu mi pot permite o asemenea gafă profesională. Va trebui să o fac mai târziu...

E aproape zece seara. Am terminat analiza activității fiecăruia dintre subordonați, am trimis telegramele de rigoare și am încheiat decontul financiar pentru deplasare punând restul banilor rămași într-un plic separat. Nu de alta, dar tema banilor e șansa numărul unu a centralei de manipulare a potențialelor capete de acuzare. Închid documentele în seiful rezidenței și plec spre hotel. Cpt. S., adjunctul șefului agenției economice, îmi dă, „un lift” și mă anunță că mâine după-amiază oficial trebuie să plece la Eisenstadt pentru o discuție comercială ce va permite avansarea operațiunii valutare speciale discutate anterior.

Oamenii se plâng de R., ofițerul CI care, zic ei, pentru a-și justifica activitatea în centrala lor (U.M. 0195, diferită de cea a CIE - n.r.) a transformat colonia română într-un infern delatant. I-am calmat cât am putut și le-am spus că dacă tot sunt calificați să deruteze contraspionajul occidental, ar trebui să fie capabili să se protejeze împotriva abuzurilor lui R.

Sunt conștient că cel puțin unul, dacă nu mai mulți dintre recepționerii hotelului la care stau e în rețeaua informativă a lui R., mai exact a unității lui operative. E, cum se spune, punct obligatoriu de tranzit pentru oficialii români care, e drept puțini, primesc aprobarea de a locui în afara ambasadei sau Agenției Economice. Parte a controlului contrainformativ, plus a bagajelor cu care se vine și mai ales se pleacă.

O să am grijă de asta la momentul potrivit. Mă uit pe fereastră și văd că deja s-a lăsat din nou ceață. Urâtă vreme, iar orașul, constat nu pentru prima dată că iarna nu mai are nimic din farmecul care l-a făcut atât de celebru. Sau poate e doar starea mea de spirit... Mă întind, dar nu pot dormi... Încerc să judec și rejudec ceea ce am făcut deja de „n” ori în ultimii ani. E oare singura cale posibilă? Nu mai este altă? Știu că din nefericire mulți dintre cei ce pleacă din serviciile de informații estice au motivații justificative non-politice deși le invocă pentru a obține mai ușor azilul. Unii pleacă pentru că intuiesc că propria-i carieră profesională este compromisă, alții ca să se răzune pe șefi sau colegi, alții pentru că au delapidat și riscat pușcări, alții pentru că au fost prinși în paturile nevestelor sefiilor ierarhici sau ai mai-marilor zilei, alții pentru... etc. etc. Cine o să creadă de la bun început că ț-i-al lui lumea-n cap pentru că sincer ai crezut că e momentul de conjunctură istorică favorabil unei schimbări în propria ta țară? Mai nimeni... mai ales într-o lume în care individualismul e regge, iar interesul financiar propriu - Biblia de zi cu zi. Am subscris de mult la convingerea că o națiune fără conștiință este o națiune fără suflet; iar o națiune fără suflet e condamnată istoriceste să dispară mai devreme sau mai târziu. În plus, când aterizezi așa pe nepusă masă ca mafuzir nepoftit, iar episodul Yurcenko e încă proaspăt pe obrazul gazdelor, lucrurile sunt și mai complicate...

Chestie de bona fide. Mai ales când, dacă vrei să acționezi pentru ce ț-i-ai

propus, ai nevoie de vizibilitate publică, că doar nu te duci să acționezi stând ascuns în case conspirative. Grea dilemă... diavolul indoielii carteziene e mai prezent ca oricând. Iată șansa de a face ceva în țară? Atâtea încercări discrete, tot atâtea eșecuri. Nimeni nu iese din spațiul bărelor scriscrite în șoaptă. Tarcul supravieșterii e prea strâmt, iar reacția comenzii superioare la informațiile privind intrarea decisivă a României într-o fundatură politică internațională este pur și simplu demoralizatoare. Meditația confuciană „să vezi răul și nedreptatea și să nu faci nimic e un semn de mare lașitate” pare în politica zilei o recomandare pentru Spitalul nr.9. Mă consolez în disperare la nivel de 50-50 cu convingerea lui Payne că stă totuși în puterea noastră să reconstruim lumea spre mai bine pe baze noi.

E clar... Rațional nu există o altă soluție... Ideea de a pierde totul și a deveni ținta represaliilor fizice, psihice și mediatic e greu de suportat fie și pentru un nebul decis să intre pe post de carne de tun la roata istoriei românești. Ce vor mai suferi familia, rudele, prietenii și ce vor mai jubi la dușmanii... Centrala va trebui să găsească, să nascosească spre propria-i apărare o explicație convingătoare pentru N.C. Poziția actuală ține de nomenclatură aprobat de secția militară de cadre a CC și cineva va trebui să dea cu subsemnatul. Se va analiza probabil: tânăr, dosar bun, provine din familie muncitorească, crescut de regim, educat, verificat de „n” ori, promovat pe o funcție de comandă la care vechea generație a așteptat decenii, în câteva luni având asigurat gradul de lt-colonel... Ce l-o-fi apucat să arunce totul peste bord? A innebunit?...

Viena, 25 ianuarie
E dimineața crucială. La fel de urât, la fel de ceață și la fel de sumbru ca și ieri. Cer de plumb bacovian, decor de doliu funerar, vorba poetului... Ba chiar mai rău... Se apropie marea moment al ireversibilității. Îmi imaginez pentru o clipă senzația lui Cezar trecând Rubiconul. Numai că el avea în spatele lui, iar eu sunt singur. Cel puțin deocamdată... Ar fi groaznic să constat că nu rămâne așa. Nu aș fi nici primul și nici ultimul. Moara istoriei macină, macină... Instantaneu îmi amintesc de vorba colegului meu universitar mai vârstnic, Apostoloscu, om cu experiență de viață cât pentru o sută și care fără să arate explicit că bănuiește unde mă transfer mi-a spus providențial: „păcat de tine că părăsești mediul universitar, aveai chemare”. Istoria în general și mai ales cea a românilor e plină de pildele celor care, ieșind din rândul lumii în sfera de mai bine pentru toți, au ideeai prost, dacă nu chiar în universul alienant al vișurilor irosite precum craișorul muștelor. Dar, gândesc compensator, cel puțin fiecare dintre ei a reușit totuși să facă ceva înaintea de a eșua... Comparatiile mă fac umil dar mă și incurajează în gestul ce va fi mai mult și incurajabil, prost interpretat. Sentința dură cunoscută și general valabilă: intențiile bune nu rămân niciodată nepedepsite, nu? Și la urma urmei, în pofida a ceea ce știu continui să sper ca un idealist incurabil că nu voi fi singur în exil, dar mai ales acasă, adică în România mea.

Alea iacta est! Chem am taxi. Ies fără bagajele cu care am venit pentru a câștiga timp. Atunci când vor veni cei de la ambasadă să mă ia la urme se vor gândi înainte de toate la o altă explicație. Recepționerul se uită lung dar nu are motive de ingrijorare. Ies în oraș, fără bagajele, deci nimic neobișnuit. Șoferul mă salută amabil și întreabă: „Inco-tru?” Cu sentimentul pronunțării propriiei sentințe existențiale răspund: „La aeroport. Cât se poate de repede, dar în limitele vitezei legale”. În timp ce ajustez un post muzical răspund prietenos: „Nici o problemă domnule. De aici încolo... e necunoscutul”. (A consensnat Marina CONSTANTINOIU)

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Legende despre Sarsacot și partizanii din munți

(Urmare din pag. 1)

Țara avea nevoie de chimiști, exemplul Tovarășei Elena Ceaușescu era urmat cu îndărătnicie de mii și mii de absolvenți, ingineri chimiști scoși, pe bandă rulantă” cu care țara se mândrea și care abia așteptau să intre în producție. Îmi amintesc că, în timpul iernii, ianuarie 1989, în vacanță fiind, ascultam cu bunicii mei „Vocea Americii” și „Europa Liberă” - pe întuneric, cu ușa sobei deschisă, cu ușa casei încuiată. Bunicul fuma la ușa sobei, bunica stătea pe un scaun lângă ușa, ca să prindă și cel mai mic zgomot. Liniste. Doar liniste. După terminarea emisiunii, bunicul meu discuta pe infundate cu bunica - ca să audă nepoata - despre Ceaușescu, despre căderea lui. Rosteau vorbe pe care nu le înțelegeam, pe jumătate adormită, pe jumătate trează, dar curioasă nevoie mare. Mai târziu, tata a adus, nu știu de unde, un acumulator de mașină la care mai apoi a atașat un bec, așa că seara aveam lumină, chiar dacă era oprită în tot satul. Îmi amintesc că becul dădea o lumină chioară, ca și cum ar fi fost murdar, iar la lumina acelu bec am ascultat cele mai interesante povești pe care le-am auzit vreodată. Nu povești despre zâne sau zmei. Eram prea mare pentru asta. Astăzi le-aș numi „folclor comenzii superioare la informațiile privind intrarea decisivă a României într-o fundatură politică internațională este pur și simplu demoralizatoare. Meditația confuciană „să vezi răul și nedreptatea și să nu faci nimic e un semn de mare lașitate” pare în politica zilei o recomandare pentru Spitalul nr.9. Mă consolez în disperare la nivel de 50-50 cu convingerea lui Payne că stă totuși în puterea noastră să reconstruim lumea spre mai bine pe baze noi.

profesor Ioana CHIRILĂ, Câmpulung Muscel

ARTICOLUL ZILEI

Constructori visători

Dacă în grădina Copilăriei s-a intrat întotdeauna pe cărările de candoate și inocență, drumurile spre maturitatea Timpului prezent trec, invariabil, prin toate zidurile în care ne turnăm puterea și, deopotrivă, aspirația omenească de mai bine.

În vremea noastră constructorii se nasc din visători, spune cineva. Afirmatia sună, evident, romantic. Deși...

În ultimele decenii am bătut cu pasul nenumăratele locuri de geneză. Epicentre fierbinți ale actualității, care au ridicat în lumină cele peste 2,6 milioane de apartamente din ultimii 23 de ani, ori au arcut elegante, vitale zboruri de beton peste ape. Locuri intrate în domeniul intinselor sisteme de irigații, în care nădejdea lanului de păine al țării se măsoară în fiecare an cu cele peste 30 milioane tone de cereale, ori aparținând vetrelor de arși necruțătoare, ridicând potențialul industrial al României socialiste la o putere de 128 de ori mai mare decât în 1945. Și am învățat astfel că drumul prin erele geologice către stratul tăcut de cărbune, de exemplu, „se pietruiește” mai întâi și întâi cu istovitoare robustețe. Că un nou act de vasalitate a apelor țării, prin care acestea sunt obligate să plătească tributul în megawați - valuta liber convertibilă care intră în ecuația existenței moderne - așează la temelii cheltuirii, nu o dată eroice, de energie. Că luciul tuturor magistrelor albastre cuprinde în durerile facerii, ca pe o obligatorie vamă, asprele confruntări în care sortii nu pot fi decât de partea făuritorului de istorie nouă.

Și totuși, constructorii se nasc din visători...

Oare și pentru faptul că ei au, într-o mai mare măsură, capacitatea să vadă în toată splendoarea ziua de mâine a opereii lor?

Eram în albia unui mare lac de acumulare, peste numai două ore urma să se instaureze și aici domina definitivă a apelor, și memoria a înregistrat gestul omului care scrijelea acolo, în eternitatea betonului, data clipei unice pe care o trăia, pe care o pregătise în zile și nopți de neodihnă. „Să se

intrase în obișnuință, în urma acestor povestiri ale bunicii, să întreb „de ce?” - întrebare care, în anul 1989, mi-a făcut o mulțime de neplăceri. Astăzi însă, „de ce”-urile de atunci îmi folosesc din ce în ce mai mult, însă asta este o altă poveste.

Tot în acea iarnă am auzit deslușit despre Șerban. Numele lui era pomenit destul de rar în casa noastră, numai șoptit, așa că nu știam foarte multe lucruri despre el. Auzisem că ar fi luptat demult contra comuniștilor, că era oamenii prin sat care făcuseră ani grei de temniță pentru că l-au ajutat. Nu atât de demult, dacă se mai află în memoria lor. Atunci am auzit prima dată cuvântul „partizani”, într-alt context decât cel pe care îl cunoșteam din cărțile cu care mă îndopam din greu. Între ce auzeam de la bunica mea că ar fi făcut acest adormită, pe jumătate trează, dar curioasă nevoie mare. Mai târziu, tata a adus, nu știu de unde, un acumulator de mașină la care mai apoi a atașat un bec, așa că seara aveam lumină, chiar dacă era oprită în tot satul. Îmi amintesc că becul dădea o lumină chioară, ca și cum ar fi fost murdar, iar la lumina acelu bec am ascultat cele mai interesante povești pe care le-am auzit vreodată. Nu povești despre zâne sau zmei. Eram prea mare pentru asta. Astăzi le-aș numi „folclor comenzii superioare la informațiile privind intrarea decisivă a României într-o fundatură politică internațională este pur și simplu demoralizatoare. Meditația confuciană „să vezi răul și nedreptatea și să nu faci nimic e un semn de mare lașitate” pare în politica zilei o recomandare pentru Spitalul nr.9. Mă consolez în disperare la nivel de 50-50 cu convingerea lui Payne că stă totuși în puterea noastră să reconstruim lumea spre mai bine pe baze noi.

profesor Ioana CHIRILĂ, Câmpulung Muscel

AICI RADIO EUROPA LIBERĂ

RSS Moldovenească, în 1989 continuă drumul cultural către Perestroika (I)

Ceea ce astăzi se numește RSS Moldovenească (cunoscută și ca Basarabia, după fondatorul ei) a fost o parte a Moldovei, unul dintre principatele danubiene, locuite în principal de români. După Revoluția Rusă, Basarabia s-a unit cu România în 1918 printr-un act disputat cu apărând de istorici și care a reprezentat, se pare, voința populației locale. Unul dintre cele mai importante teluri ale diplomației românești până în zorii celui de-al II-lea război mondial a fost să obțină recunoașterea internațională a acestei uniuni, dar, în final, încercarea a eșuat, iar Uniunea Sovietică a cerut înapoierea provinciei. Toate eforturile la nivel bilateral de a regla disputa au eșuat. Basarabia a fost iarăși luată României în 1940, în urma Pactului de Neagresiune dintre naționaliști și sovietici și a devenit RSS Moldovenească, care are azi o populație de 4,2 milioane de locuitori, dintre care 63% sunt etnici moldoveni. Restul sunt ucraineni (600.000), o jumătate de milion de ruși și un mic număr de evrei, nemți, germani, bulgari și găgăuzi.

Pe cât posibil, Kremlinul a încercat să încorporeze națiunile întregi în Uniunea Sovietică, eliminând astfel pretențiile irendentiste și prevenind formarea unor nuclee naționaliste în afara controlului Moscovei. Parțial din acest motiv, teritoriile care înainte aparțineau Ungariei, Cehoslovaciei și Poloniei au fost încorporate în URSS la sfârșitul celui de-al doilea război mondial. În cazul Republicii Moldovenească, această politică nu avea să poată fi realizată. Moldovenii basarabeni se disting cu greu de ceilalți români; chiar dacă au experiențe istorice diferite și o altfel de dezvoltare economică, ei vorbesc aceeași limbă (cu diferențe de accent și stilistice la nivel colocial) și împărtășesc aceeași credință. Decizia lui Stalin de a crea o națiune separată a fost o justificare necesară pentru luarea în posesie a Moldovei. Nu a fost preocupată nici un efort, au fost publicate tomuri uriașe care să justifice separarea Moldovei, limba a fost supranumită moldovenească, deci altceva decât română, și, pentru a întări distincția, a fost impus alfabetul chirilic, în detrimentul ortografiei latine folosite în limba română. Au fost făcute deportări la scară largă și a fost încurajată stabilirea ucrainenilor și a rușilor.

Relațiile culturale cu România au fost sever reduse. Atâta vreme cât comuniștii români urmau linia Moscovei, această politică putea fi dusă fără prea mari bătăi de cap, dar,

Primul număr al revistei „Glasul”, publicat în regim de samizdat în RSS Letonia

când liderii de la București au adoptat politici de un naționalism strident, chestiunea Basarabiei a fost una dintre primele care au fost ridicate fie prin invocarea lui Karl Marx, care se opunea imperialismului rus, fie prin referință la alte argumente istorice. Totuși, Moscova a continuat să susțină „analiza de clasă” a națiunii și a încercat de atunci să rupă orice legătură cu România. Chiar și sosirea lui Gorbaciov la Kremlin a schimbat prea puțin lucrurile. Liderul local al partidului, Simion Grossu, a fost considerat drept un sprijin puternic al Moscovei. În ciuda profundelor schimbări de personal de la Kremlin, Grossu a rămas neatins.

Primele semne ale divergențelor de opinie au apărut o dată cu unul dintre discursurile lui Grossu, la Comsomolul republican, în februarie 1987, în care a fost atacată „propaganda naționalistă”. Ofensiva sa a fost repede urmată de alții. Nu au fost publicate detalii clare despre problemele care au provocat intervenția lui Grossu, dar, având în vedere concesiile acordate, au legătură cu literatura, un domeniu în care unele compromisuri au fost făcute și în trecut. În 1951, de exemplu, autoritățile au acceptat ca „valide” scrierile unor autori români, mai ales pe cele care se refereau la „lupta de clasă”. De exemplu, cele ale lui Mihail Sadoveanu, dar și ale altor autori care au publicat în anii următori. Totuși, puterea locală nu a acceptat ca automată „validitatea” oricărui autor care crează în România și a controlat strict lucrările scriitorilor locali. Cea mai cunoscută victimă a acestei politici este Ion Druță, un autor moldovean naționalist care și-a dobândit reputația în 1971, o dată cu publicarea unui articol în presa sovietică despre viața culturală din republica sa. Pentru cei mai mulți cititori sovietici, articolul a fost destul de inofensiv, dar mol-

dovenii au văzut altfel lucrurile. Druță a scris despre efectele urbanizării și ale migrației țăranilor la oraș. El argumenta că, drept rezultat, orașele moldovene, în special Chișinău – capitala și prin tradiție locul de viață al multor altor grupuri etnice –, au fost transformate în centre ale culturii și limbii moldovene. Transformarea orașelor în fortărețe ale valorilor naționale reprezintă o străveche aspirație moldovenească și est-europeană, iar Bodiul, liderul Partidului Moldovenesc la vremea aceea, l-a atacat prompt pe autor de pe platforma celei de-a 24-a conferințe a CPSU. Fără să se descurajeze, Druță a continuat să scrie: „Doina” lui și „Clopotnița” sunt în particular lucrări care pledează elocvent împotriva practicilor de rusificare și i-a procurat hărțuiri continue din partea autorităților. În 1987, operele sale complete (inclusiv cele controversate) au fost publicate. Autorul a fost surprins să constate că întregul tiraj a fost vândut imediat, iar o reeditare și mai substanțială era în lucru. Totuși, autoritățile locale probabil au crezut că Druță poate fi cooptat în sprijinul lor: autorul a primit Ordinul lui Lenin și a devenit simbolul literaturii acceptate oficial. Autoritățile au permis, de asemenea, unei trupe de teatru românești să susțină spectacole în Moldova, sperând, evident, să distragă atenția publicului de la aspecte mult mai importante legate de limbă. Publicul nu a fost însă furat de spectacol.

Lipsa de abilitate a lui Simeon Grossu, care nu a putut oferi mai mult decât promisiuni, i-a determinat pe câțiva intelectuali să facă apel la Moscova. Un astfel de apel a fost făcut în aprilie 1988 de studenții de la Institutul Pedagogic din Chișinău, care s-au plâns că „aberațiile istorice” ale lui Stalin încă sunt în picioare în republica lor. Din moment ce autoritățile de la Chișinău refuzau să

răspundă, protestele au continuat, determinând ziarele de la Moscova să se întrebe cum de liderii moldoveni „pot ascunde adevărul cu o asemenea tenacitate”.

La începutul verii lui 1988, s-au format două mișcări de opoziție. Prima a fost Clubul Literar și Muzical Mateevici, condus de Anatol Salar și axat pe aspecte culturale. Al doilea grup, care s-a numit Mișcarea Democratică de Sprijin al Restructurării, avea corespondenți și în alte republici și a fost, se pare, condus de naționaliști mai activi, precum Gheorghe Ghimpu. Se pare că acesta ar fi avut o activitate strălucită în Comsomolul local. Autoritățile au răspuns repede cu adoptarea unor noi reguli privind demonstrațiile publice și lansând repetate avertismente de „limitare a libertăților”. Dar nu numai că ei și-au lărgit activitățile. Cel mai îngrijorător pentru autorități a fost faptul că cei mai mulți dintre scriitorii și lingviștii provinciei s-au alăturat uneia sau alteia dintre mișcări și astfel cererile oponentilor au ajuns să fie mult mai clar articulate. Prima astfel de cerere a fost pentru adoptarea limbii moldovenești ca limbă oficială în republică; apoi, recunoașterea faptului că moldoveneasca și româna sunt una și aceeași limbă; în sfârșit, întoarcerea la latină și renunțarea la alfabetul chirilic. În plus, au apărut și probleme sociale: șoferii de autobuz din Chișinău au declanșat grevă la 27 iulie 1988, iar Clubul Mateevici a început să preia tot mai multe texte din opera lui Mihai Eminescu – unul dintre cei mai cunoscuți poeți români –, dar și alte teme patriotice cu prilejul reuniunilor sale publice.

Încet, Partidul a pierdut controlul. Publicația lunară Nistrul a început să facă publice cazuri trecute de corupție și nepotism și, în consecință, și-a văzut sporit numărul de cititori. În august 1988, săptămânalul Literatura și arta a organizat o „masă rotundă” la care au fost invitați scriitorii disidenți și membri ai unor grupuri neoficiale. Partidul a reacționat în aceeași zi, primind un răspuns disprețuitor. În ciuda afirmațiilor oficiale că „uniunea” Moldovei cu URSS a creat implicit ample oportunități pentru dezvoltarea culturală, era clar că aveau să urmeze și alte consecințe.

Radio Europa Liberă (München), raport al secției de cercetare, condusă de dr. Michael Shafir. Document din „Arhiva 1989”, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca (traducere de Eliza Dumtrescu)

ÎN DIVIZIA B, LEGEA O FĂCEAU ECHIPELE GAZDĂ

Niciodată de mare anvergură, Divizia B era, în urmă cu 20 de ani, o competiție diluată din punct de vedere valoric în principal din cauza numărului mare de echipe participante, 54 la număr, câte 18 în fiecare din cele trei serii. De altfel, multe dintre formațiile ce activau atunci în cel de-al doilea eșalon fotbalistic al țării au devenit amintire în anii ce au urmat Revoluției din decembrie '89, desființându-se una câte una.

Dintre acestea, cele mai cunoscute ar fi CSM Suceava, Metalul Plopeni, FEPA '74 Bărlad, Poiana Câmpina, Siretul Pașcani, ASA Explorări Câmpulung Moldovenesc și Prahova Ploiești (din seria I), Electromureș Târgu-Mureș, Tractorul Brașov, Sportul „30 Decembrie”, Metalurgistul Slatina, ICIM Brașov, Metalul Mangalia și Metalul Mija (seria a II-a), Armătura Zalău, ASA Progresul Timișoara, Chimica Târnăveni, Strungul Arad, Gloria Reșița, Dacia Mecanică Orăștie, Avântul Reghin, AS Paroșeni Vulcan și Minerul Cavnic (seria a III-a).

Revenind la jumătatea sezonului 1988-1989, șefia seriei I era deținută de Petrolul Ploiești, în clasamentul seriei a II-a conducea Chimia Râmnicu Vâlcea, iar în fruntea ierarhiei la zi a seriei a III-a se găsea Politehnica Timișoara. Iar pauza competițională, ca în fiecare an, era prilej de bilanț. Cifre peste cifre, statistici de tot felul, toate prezentate în detaliu în paginile ziarului Sportul. Iar una dintre acestea evidențiază foarte ușor trendul acelor vremuri, victoriei cu nemiluita ale gazdelor, remize și succese cu pipeta ale echipelor vizitate. Lucru remarcabil încă de atunci, dar trecut cu vederea, pentru că nimeni nu avea dreptul să pomenească

despre clasicele reciprocități, ce au rezistat mulți ani și după căderea regimului comunist și se puneau în practică după scenarii „eu câștig la mine acasă, tu învingi pe terenul tău”. Exemplu: „În cele 459 de meciuri s-au consemnat 363 de victorii ale gazdelor, 58 de întâlniri s-au terminat la egalitate și 38 au fost câștigate de oaspeți. Echipa gazde a obținut cele mai multe victorii în etapele a 17-a (25 la număr) și a 9-a (24). În seria I (etapa a 9-a), în seria a II-a (etapele a 2-a, a 4-a și a 9-a) și în seria a III-a (etapele a 4-a, a 11-a și a 17-a), echipele gazde nu au cedat vreun punct. Deci avantajul terenului a fost hotărâtor în înclinarea balanței. Întoamnă s-au înscris 1.205 goluri (384 în seria I, 379 în a II-a și 442 în a III-a), media pe meci fiind de 2,6 goluri (2,5 în seria I, 2,4 în seria a II-a și 2,8 în a III-a). Gazdele au marcat 952 de goluri, iar oaspeții doar 253. Cele mai multe goluri s-au marcat în etapele a 17-a (84 goluri) și a 15-a (81), gazdele înscind în aceste runde câte 70, respectiv 64 de goluri. Un fapt inedit: în etapa a 9-a, în seria a II-a echipele oaspete n-au marcat nici măcar un gol”, se nota în Sportul.

Acestea nu erau însă singurele date statistice, Sportul alcătuiind totodată mai multe ierarhii inedite menite să evidențieze modul în care s-au prezentat cele 54 de echipe din Divizia B în prima parte a campionatului. Echipa de top le aflăm astfel parcurgând doar clasamentul la zi, ci și pe cele făcute pe baza eficacității și ale numărului de goluri primite. Cum se prezentau acestea? „Clasamentul eficacității: 1. UTA 41 de goluri; 2. Poli Timișoara 40; 3-4 Politehnica Iași și Gloria Bistrița 40; 5. Olimpia Satu Mare 33; 6. Unirea

Alba Iulia 32; 7. Gloria Buzău 31; 8. AS Drobeta Turnu-Severin 30. Clasamentul celor mai bune apărări: 1. Petrolul Ploiești – 8 goluri primite; 2. Jiul Petroșani – 9; 3. Chimia Râmnicu Vâlcea – 11; 4. Sportul „30 Decembrie” – 12; 5-6. Poli Timișoara și Olimpia Satu Mare – 14”.

Câteva dintre cenusărele competiției ieșeau ușor în evidență în urma întocmirii topurilor ineficacității și a celor mai slabe apărări. „Clasamentul ineficacității: 1-2. Avântul Reghin și Prahova CSU Ploiești – câte 11 goluri marcate; 3-5. Minerul Motru, CFR Pașcani și Pandurii Târgu-Jiu – 14; 6-7. Sportul „30 Decembrie” și CS Târgoviște – 15; 8-12. Siretul Pașcani, Poiana Câmpina, ICIM Brașov, Dacia Mecanică Orăștie și Strungul Arad – 16. Clasamentul celor mai slabe apărări: 1. Gloria Reșița – 36 de goluri primite; 2. Avântul Reghin – 35; 3-4. ASA Explorări Câmpulung Moldovenesc și Metalul Bocșa – 34; 5-8. Dunărea Călărași, FCM Caracal, Dacia Mecanică Orăștie și AS Paroșeni Vulcan – 30; 9. Minerul Cavnic – 29; 10. Unirea Alba Iulia – 28”. Principala sursă de alimentare cu jucători a echipelor din Divizia A, Divizia B propunea în ianuarie '89 câteva nume importante, printre acestea fiind Gabor Gerstenmaier (Olimpia Satu Mare), care după Revoluție a ajuns în curtea lui Dinamo, Adrian Negru (UTA), transferat de Steaua, sau Cristian Vasc (FC Marușescu Baia Mare), achiziționat mai târziu de Universitatea Craiova. În schimb, Victor Titrișcă (FCM Progresul Brăila), golgeterul seriei I la finalul turului, n-a reușit să se impună și în primul eșalon al țării, iar ca el au fost mulți alții.

Marius MIHALCEA

Meciurile din Divizia B atrăgeau mulți spectatori. Foto: Revista Sport

tv 28 ianuarie 1989

- 13:00 Telex
- 13:05 La sfârșit de săptămână. Dragu-mi-i țara și plaiul. Melodii populare
- Săcele – repere contemporane. Redactor Maria Haineș
- Armonii. Cântă Corul de copii al Radioteleviziunii. Dirijor Eugenia Văcărescu-Necula
- Cântecele patriei. Versuri. Recită actorii: Ilinca Tomoroveanu, Eugen Ungureanu
- Mamă țară... Tabletă
- Din filmoteca de aur TV
- Autograf muzical: Mihaela Runcanu. Redactorii ediției: Tudor Vornicu, Ana Potra
- 14:45 Săptămâna politică
- 15:00 Închiderea programului
- 19:00 Telegenral
- 19:25 Din inimi de copii, fierbinte omagii. Program literar-muzical-geografic în interpretarea unor soliști și formații pionieresti laureate ale Festivalului național „Cân-

- tarei României”.
- Redactor Eugen Patrice
- 19:45 Cîntorii ale Epocii de Aur. Magistralele metroului bucureștean.
- Redactor Anca Arion
- 20:10 Dulce Românie. Muzică ușoară românească.
- 20:35 Film artistic. Din prea multă dragoste. Producție a Casei de Filme Unu. Cu: Gheorghe Cozorici, Dan Săndulescu, Tamara Crețulescu, Ion Fiscuteanu, Florina Cerel, Diana Lupescu, Ștefan Alexandrescu, Cornel Popescu, Ovidiu Moldovan, Wilhelm Căta, Costache Babii, Alexandra Lungu, Nae Floca Acileni. Scenariul: Alexandru Brad și Dumitru Titus Popa
- Regia Lucian Mardare
- 21:45 Telegenral
- 21:55 Din toată inima un cântec. Romanțe și melodii îndrăgite. Redactor Florentina Satmari
- 22:30 Închiderea programului

vremea

Vremea a fost relativ caldă, cu cer mai mult noros, apoi parțial noros. S-au semnalat precipitații slabe izolate, sub formă de burniță, în nordul și nord-estul țării. Vântul a suflat slab până la moderat. Temperaturile au fost cuprinse între minus 7 și plus 8 grade, mai ridi-

cate în sudul țării. Pe alocuri s-a semnalat ceață. La București, vremea a fost relativ caldă. Cerul a fost mai mult noros. Vântul a suflat slab până la moderat, iar temperaturile au fost cuprinse între minus 5 și plus 7 grade. Dimineața s-a produs ceață.

amintiri

Bomboanele Cip puteau fi consumate în număr de 20 de bucăți pe zi, în 4-5 repize

RADIOGRAFII CULINARE

Stavridul: peștele erou ante și postdecembrist

„Nici o masă fără pește!” era reclama care isteriza populația în perioada antedecembristă. Atunci, când auzeam de pește mi se făcea părul măciucă. Mi se părea ca o pedeapsă. Asta pentru că nu exista o tehnică inteligentă de a influența „boborul”! Dacă ne-ar fi oferit niște reviste de fapte, padon, fițe, care se hrăneau pentru a-și menține silueta și frumusețea și o pește, culegume etc. toate „boborele” s-ar fi înghesuit să cumpere și mai ales să consume. N-ar mai fi fost un lucru impus, ni s-ar fi părut ceva de bon-ton. Ceva cu aer de accident...

Găseai la toate magazinele mulțime de feluri de pește. Iar în cele din centrul Capitalei: Polar, Delta Dunării, Pescarul găseai, în afară de macrou și stavrid, chiar și calcan, thai, ton, calmar etc. Din păcate, nu aveam ochi pentru bietul pește! Și când te gândești că bine ne-a făcut! A fost eroul unei perioade unice din viața noastră! Apropo! Șiți că erai și tu și care miroase a pește? Nu! Ba! Da! Cumpărai un neam de pușcor, cu origini nobile în Crevedia, și când îl găteai miroasea a pește! Pentru că erau hrăniți și cu praf din oase de pește. Că doar nu degeaba aveau aproape cea mai mare flotă de pescadorean din lume! Puteai prepara

și o plăcintă cu pește! Mergea grozav la „Doi ochi albaștri”, tuica aia ieftină care avea pe etichetă un desen cu două prunci! Bine zicea un fost coleg al meu că nevastă-sa gătea dintr-un pui: ciorbiță, friptură și pește prăjit!

Dar să revenim la pește. Să vă spun că cele mai grozave conserve, minunate, fițe, care se hrăneau pentru a-și menține silueta și frumusețea și o pește, culegume etc. toate „boborele” s-ar fi înghesuit să cumpere și mai ales să consume. N-ar mai fi fost un lucru impus, ni s-ar fi părut ceva de bon-ton. Ceva cu aer de accident...

Și o plăcintă cu pește! Mergea grozav la „Doi ochi albaștri”, tuica aia ieftină care avea pe etichetă un desen cu două prunci! Bine zicea un fost coleg al meu că nevastă-sa gătea dintr-un pui: ciorbiță, friptură și pește prăjit!

Dar să revenim la pește. Să vă spun că cele mai grozave conserve, minunate, fițe, care se hrăneau pentru a-și menține silueta și frumusețea și o pește, culegume etc. toate „boborele” s-ar fi înghesuit să cumpere și mai ales să consume. N-ar mai fi fost un lucru impus, ni s-ar fi părut ceva de bon-ton. Ceva cu aer de accident... Găseai la toate magazinele mulțime de feluri de pește. Iar în cele din centrul Capitalei: Polar, Delta Dunării, Pescarul găseai, în afară de macrou și stavrid, chiar și calcan, thai, ton, calmar etc. Din păcate, nu aveam ochi pentru bietul pește! Și când te gândești că bine ne-a făcut! A fost eroul unei perioade unice din viața noastră! Apropo! Șiți că erai și tu și care miroase a pește? Nu! Ba! Da! Cumpărai un neam de pușcor, cu origini nobile în Crevedia, și când îl găteai miroasea a pește! Pentru că erau hrăniți și cu praf din oase de pește. Că doar nu degeaba aveau aproape cea mai mare flotă de pescadorean din lume! Puteai prepara

stavrid dar și rasol afumat de porc, cu fasole. O ciorbiță de cartofi și niște stavrid pe ghiveci de legume la cuptor, iar pentru pachetul un pește prăjit – sau chiar o saramură la borcan – făcea meniul unei zile obișnuite. Numai bunătăți, o să ziceți! Dar atunci nu aveam celulită, nu aveam diabet, nu eram atât de grași!

Pește și iar pește! Acest animal tăcut. Tăcut, am spus? Un exemplu moralizator. Da, era și asta un indice pe care mulți nu l-am sesizat! Mut ca stavridul! Reclama putea suna cam așa: „Și la masă ca... pește!”

Dacă avea numai calitate?! Ce, nu era ieftin și se găsea pretutindeni? Nu era bun la gust? Unde mai pui că peștele a fost și va fi terapeutic! Conține o mulțime de substanțe necesare organismului uman, mai ales fosfor! Fie vorba între noi, noroc cu Revoluția, că mai aveam puțin și renunțam la iluminatul nocturn. Ba, chiar, bănuiesc membrii familiei unui vecin care licureau prin camere, făcând economie de curent electric! Aștia intraseră atât de bine în temă, încât asimilaseră toate avantajele regimului. Mai ales, dovedeau că peștele este foarte important pentru inteligență. Da, o demonstreu. Se strecurau pe ușă, când se

întorceau acasă, se înmulțeau ca peștii erau 12 în patru camere! Era o muțenie la ei în apartament, nici copiii nu scoateau un sunet! Stăteau pe întuneric, pentru că stingeau lumina de la opt seara, folosind lanterne mici în caz de... și chiar am observat la unii dintre ei o depărtare ciudată a ochilor, deci tendința de a imita aspectul peștelui.

În zilele noastre, găsești tot felul de pești! Dar periculoși! Erau și atunci un anumit fel de pește! Dar din soiul celor de nămol, de fundul apei! Aștia nu se arătau și erau folosiți numai dacă erai cu dare de mână și cu influență mare. Altfel, te găsea consoarta cu peștoaica și trecea la munca de jos, la pensie alimentară. Dacă te ajuta colegul de pescuit de la sindicat, erai la coadă pe lista de garsonerie, până atunci locuiai la

căminul de nefamiliști. Acum nu mai vorbim de un amărât de stavrid. Nu, acum sunt toni uriași, somoni, caracatițe, tipari. Aștia sunt patronați de rechini! Da, rechini înconjurați de alaiuri de fete și guvizii! Și nu sunt ieftini, ca să ia tot românul! Ne costă scump! Tot ce pui pe lângă ei e din impurt! Limete, avocado, capere, sare de mare, piper multicolor etc. Nu mai merg legumele din fundul curții de la buncă! Mai găsești câte un amărât de stavrid care se poate găti fără limete, doar cu lămâie și usturoi, dar nu se servește la un local de fițe, cu 50 de lei porția! Și, din punct de vedere politic, este dubios! Vine de dincolo, de pe vremea... și nici nu evoluează! Nu are tendințe de rechini! A rămas tot stavrid! (Veronica BECTAȘ)

Stavrid umplut cu ciuperci

Ingrediente: un stavrid mare, 2 cepe, un morcov, o conservă mică de ciuperci, 5 căței de usturoi, o lămâie, sare, piper, un pahar vin alb sec, foaie de dafin, ulei.

Preparare: Curățați peștele și pudrați-l cu sare și piper. Tăiați ceapa fideluță, dați morcovul pe răzătoare și apoi căliți în puțin ulei, adăugați ciupercile, usturoiul pisat, dregeți de sare și piper. Umpleți peștele cu legumele călțite și legați-l cu ață. Într-un vas puneți ulei, turnați vinul și montați peștele umplut, peste un pat din legumele rămase. Acoperiți cu staniol și dați la cuptor pentru 30 minute, la foc potrivit. Când e gata scoateți staniolul, turnați zeama de lămâie peste pește și lăsați pentru rumenit la foc iute 5 minute.

DIN CAIETUL GREFIERULUI

- Ce căuta fotografia dumitale pe legitimităția de serviciu a altei persoane?
- Păi, dacă doar legitimităția aia o avusesse în portofel...
- Dar dumneavoastră personal credeți că inculpația poate să ghicească într-adevăr viitorul?
- Dacă puteți, ar fi ghicit și că e Milităria la ușa ei.
- Unde-au plecat părțile după ce-au încheiat discuția?
- Acolo unde i-a dus Salvarea.
- Vă spun drept: am niște urechi! Nu există zid prin care să nu prind orice șoaptă.
- Nici eu, personal, nu tin minte căță pâine și căță făină am furat. Atunci de unde pot să știu dumnealor, expertii, oricâtă școală ar avea?
- Când s-au întors ei din voiajul de nuntă, cine credeți că-i întâmpina? Două fetițe. Una: „Mămicol!”; cealaltă: „Mami!”. Sotul rămăsese perplex, dar dădea, care e foarte urea, a zis: „Hai, dragă, în casă, și-ți explic acolo, că până acum n-am avut când”.